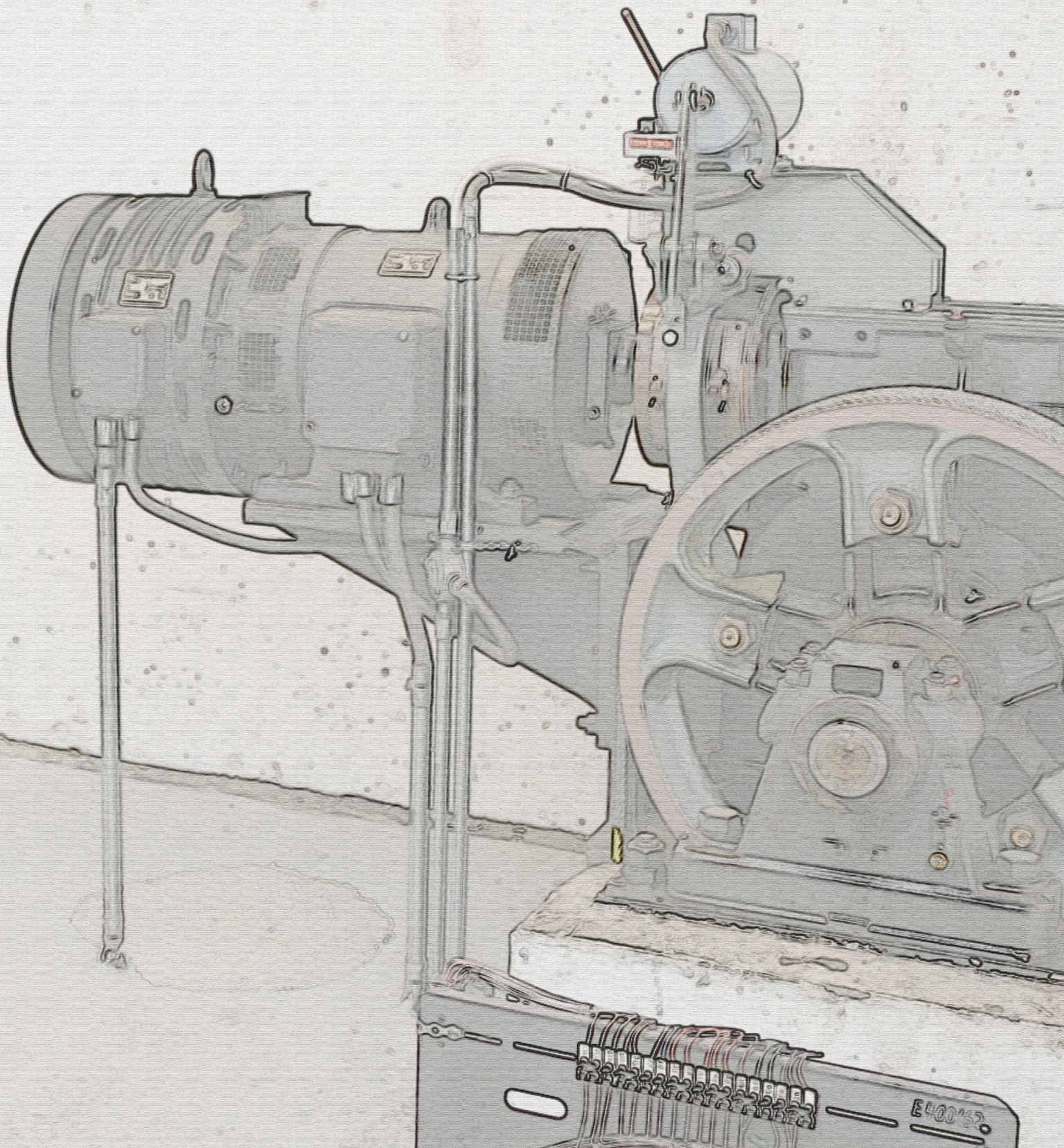

HEIS MONTØREN

Nr. 3–2008 Årgang 40

Medlemsblad for Heismontørenes Fagforening

Leder av HMF, Rune Larsen

Finanskrise!

Det er ikke til å unngå dette ordet i alle nyhetsoppslag om dagen, og det er side opp og side ned med temaet.

Det pussige å observere, er at de som for noen måneder siden var i media, fortalte at «det er ikke en mørk sky å se i horisonten». Nå, for å kommentere nedgangen, er det de samme personene og finansinstitusjonene som nå skal forklare at det kom svarte skyer!

Økende arbeidsledighet meldes, investeringer stoppes, og bygging «fryses». Skapes det da verdier, eller stopper verdiskaping ved arbeidsledighet?

Hva er årsaken?

Det mangler ikke kapital, men eierne av kapital sliter med å få større og større avkastning på penga. Det investeres ikke kapital når utsiktene for at profitten ikke kan høstes like mye, eller helst mer, er tilstede. Det er på grensen til at dette systemet ikke har mer mulighet til vekst. Da må jo dette kapitalistiske markedsstyrte system stoppe seg selv. Det er snart ikke mer å vokse i!

Det er vel her teorier om hva verdi er, det strides om også. Noen mener at plassering av kapital for vekst er verdiskaping, mens andre mener at verdiskaping er arbeid og arbeidskraft.

Det er løsninger for fortsatt verdiskaping i byggebransjen, fordi bygging av sykehus, skoler og barnehager er god verdiskaping, og sterk en offentlig sektor er god verdiskaping og av viktig verdi for samfunnet.

Den situasjonen som er i «finansverdenen» nå, kan bli tatt litt for lett på, med at dette er et raskt forbigående problem. Det håper alle, men det ser stygt ut for at nedturen kun er i en startfase!

Julaften blir uansett det den 24. desember, med eller uten finanskrise. Det er å håpe at alle får en bra jul og at vi har omtanke for alle, samtidig som det legges på minnet hvilken politikk som fremskaffer så sårbar økonomifilosofi med tanke på valget som skal komme i 2009.

Når vi først snakker om valget til høsten så kommer vi vel heller ikke utenom å nevne arbeiderpartiet, med Jens i front, som på en «dampveivals» metode overkjørte resten av regjeringen og mange i fagbevegelsen med et JA til å innføre tjensteddirektivet og ikke lytte til mange fagforeninger og forbund, ei heller LO om å bruke vetoretten som Norge har muligheten til med tjensteddirektivet.

Det er enormt mye sosial dumping uten tjensteddirektivet, og med de kamper med påfølgende dommer fra EU om disse kampene, så vil ikke tjensteddirektivet tjene kampen mot sosial dumping, snarere tvert i mot! Denne handling fra Det Norske Arbeiderpartiet – DNA var ett hån mot fagbevegelsens kamp for faglige rettigheter og sosial dumping!

Godt nytt år og god valgdebatt fram til høsten 09!

Innhold

HMF avd/klubb	1–2
HMS	3–4
Tjensteddirektivet er ikke en sikkerhet for et ryddig arbeidsliv	5
Referat fra fagprøve-konferansen -08	6–7
Bank- og produksjonskrisen – en kapitalism på nedgang	8–10
Permitteringsregler	11–12
Finanskrisa – konsekvens av kapitalismens natur!	12–13
Først tok de pensjonistene, nå tar de uførepensjonistene.	13–14
Pensjonsranet – hva ble egentlig resultatet?	15
Har du ikke arbeid, er det din egen skyld!	16–18
Romheis	19
Fritidsaktiviteter for HMF-medl.	20
Heiscupen 2008	20
Fra sjakta	21

HEISMONTØREN

Redaktør: Geir Løkke

I redaksjonen: Tor Erik Lundberg, Jan Leirvåg, Dan Terje Rønning og Bengt-Olof Andersson, Bjørn Tore Egeberg

Forsidebildet: Geir Løkke

Nr. 3–desember 2008

Redaksjonell adresse:
HEISMONTØREN
Schweigaards gate 34 f, oppgang 2
0191 Oslo
Telefon: 22 17 45 50
Telefax: 22 17 45 53
E-post: heis@heis.no

Årgang 40

Layout og foto: Redaksjonen
Ettertrykk anbefales når kilde er angitt.
Sats og trykktjeneste: 07 Gruppen AS, Oslo
Opplag: 1100
Redaksjonen er avsluttet 23. desember 2008
Neste nummer: mars 2009
Neste deadline: 1. mars 2008

Østfoldavdelingen

Tor Erik Lundberg

Det går stort sett stille og rolig for seg i Østfoldavdelinga, selv om det ikke ser ut til at vi vil bli ramma av finanskrisa med det første. Både Reber og Otis melder om fortsatt en stor arbeidsmengde. I Kone har de ikke full oversikt, men jeg går ut fra at de har så det klarer seg.

Hvis arbeidsmengden skulle avta så har vel de fleste nok å gjøre med HK-pålegg og andre jobber som har blitt satt på vent.

Vi gratulerer Trond Pettersen på Otis med avlagt fagprøve. Eirik Hafskjold i Kone i Moss er neste mann ut.

Den 23. oktober ble det avholdt HMF-kurs i avdelingen. Petter'n tok turen

ned for å kurse gutta i historie og overenskomst. Ellers deltok avdelingen på halvårsmøte med telefonoverføring fra Oslo den 17. november.

Avdelingen stilte også i år med lag i heiscupen, men vi lyktes heller ikke i år komme blant de fire beste. Dette til tross for iherdig kondisjonstrening i form av innebandy en dag i uken.

Det er et bra oppmøte på alle arrangement i avdelingen på tvers av firmaene, noe som er veldig positivt og kanskje til et eksempel for andre. Uavhengig av hvilket firma man skrur heis for, så har vi alle felles interesser i en velfungerende Heismontørenes fagforening.

Det vil bli satt opp en dato for årsmøte og sosialaften ut på nyåret.

God jul og godt nytt år fra Østfold.

Reberklubben

Tor Moen

Reberkonferansen ble avviklet den 12. november på Gardermoen. Oppmøte var veldig bra, men med bare en dag til disposisjon ble det liten mulighet til å gå inn i lengre diskusjoner. Diskusjonene ble konsentrert om oppfølging av vedtatt strategi og allerede inngåtte avtaler med bedriften, eksempelvis PDA-avtalen og variert arbeid. Naturlig nok ble finanskrisa sentral, og konsekvensene av denne fikk mye oppmerksomhet.

Arbeidssituasjon

Arbeidssituasjon for Reber ser det bra ut det første halvåret. I de seinere år har det sjelden vært mulig å se noe særlig lengre fram, men bransjen vil nok merke effekten av finanskrisa spesielt etter ferien.

Etterspørselen er merkbart mindre på nye heiser. Dessuten er det en del forespørsler som ligger på vent. Det betyr i det minste en del utsettelser.

Faren for at enkelte entreprenører slår seg konkurs er også til stede. Så har vi kanselleringer. For øyeblikket er 10 heiser i Trysil området avbestilt. Dette er arbeid som skulle vært utført fra avdelingen i Oslo.

Det positive er at bedriften fortsatt har en bunnsolid økonomi. Etter en arbeidsintensiv periode, får vi nå anledning til å ta igjen en del forsømt skoloring. De siste HO-meldinger tilsier at det også vil bli en del å gjøre med diverse pålegg fra Norsk Heiskontroll. Fra lignende perioder i tidligere år har den erfaring at det vil bli en økning i modernisering og ombygninger av eldre heiser. Det avgjørende, ikke bare for oss i heisbransjen, men for bygg og anlegg generelt er regjeringas vilje til å satse i offentlig sektor. Oppgradering av sykehus, gamlehjem, skoler og andre offentlige institusjoner og andre nedslitte bygg. Det er vel på tide å blåse liv i prosjektet med å få inn heis i eksisterende bygg. Hvis eldre kan bli boende i sin egen leilighet i ytterlige 2 år ved å installere heis, vil dette finansiere sannsynlig vis hele investeringen.

Tro og Tvil

I skrivende stund er det rett før Jul og hva er mer naturlig, enn å skrive litt om *tro og tvil*. Vi **tror** på planøkonomi og regulering. Markedsliberalisme og kapitalismen har fått et alvorlig tilbakeslag. Vi har **tro** på Koneklubben, men **tviler** sterkt på klubbstyret etter at de kvittet seg med arbeidet på rulletrapp og fortsetter å bruke kontraktører. De havner i samme gruppe som Åge Hareide. Derimot har vi stor **tro** på Egil Drillo Olsen og Tom Nordli. Ingen **tviler** på Marit Breivik, landslaget i damehåndball og skiskytterane. I kategorien *Begge Deler* eller *Både Og*, er Julenissen en typisk representant. Troen på Julenissen er sterk hos kategorien 1 til 6 år. Så får'n trøbbel langt inn i voksen alder, for så å komme sterkt tilbake hos besteforeldre og kan hende lettkledd/halvnakne samboere og ektefeller utkledd som julenissen. De to andre i samme kategori er Donald Duck og Finanskapitalen. De springer ut i løse lufta og svever der til en eller annen idiot ser ned. I kategorien for de uten håp er: Alkymister og Siv Jensen

Tro – tvil og Lutefisk.

Undertegnede har akkurat gjennomført årets obligatoriske lutefiskritualet. Dette rotet jeg meg inn i for noen år siden og hvor det forventes at man tar vare på tradisjoner og stiller opp. Jeg spiser altså lutefisk kun en gang i året og det er hos kusine Berit og Per Arne med deres venner og arbeidskollegaer. Politisk, en typisk SV-samling hovedsakelig fra offentlig sektor.

Jeg har alltid tvilt på lutefisken og med rette. Derimot har jeg alltid hatt tro på tilbehøret. Potetstappe – ertestuing – forskjellig type hjemmelaget sennep og saus – bacon – baconfett – øl og sist, men ikke minst, dram. Denne forsamlingen har en felles lidenskap. Urtdram. Favoritten er Pors, men furuskudd, gran og anis smaker utrolig godt. Hvert år, en konkurranse om å finne ut av ingrediensene i minst et par av variantene. Alt dette mens lutefisken tar seg et par runder i forsamlingen.

Til oppvarming nyttes kommersiell akevitt av forskjellig slag. Diskusjonen bølger fram og tilbake med forslag på bær, planter og røtter jeg knapt har hørt

om. Det noe akademiske preget slipper gradvis taket over forsamlingen og går over i det mer joviale. Jeg forstår etter hvert at innsankingstidspunkt og tilberedelse er viktigere enn råstoffet for et godt resultat. Jeg har bare noen få år bak meg, men min borddame, en skikkelig oldtimer fra Hadeland, lener seg over og råder meg i stor fortrolighet. «Ikke vær for ivrig i begynnelsen.

Smaksstoffene samles ofte nærmere bunnen av flaska».

Slik taler damer med erfaring tenker jeg.

Plutselig reiser borddama mi seg og til noe veivende håndbevegelser, erklærer hun følgende: **Jeg begynner å like Lutefisk!**

God Jul og Godt År!

1. MAI – FAGFORENINGS-SPILLET – EN GAVEIDÉ

Sier «Leppa fra Grorud» deg mer enn «Skal vi danse-Lene?» Da har du sjansen til å briljere i kunnskapsspillet «1. mai – fagforeningsspillet». Årets gave for alle med interesse for arbeiderbevegelsen.

- I hvilket tiår fikk vi full lønn under sykdom?
- Hva er forskjellen på minstelønn og normallønn i en tariffavtale?
- Hvilken tillitsmann og politiker ble kalt «Leppa fra Grorud»?

Dette er bare tre av spillets femten hundre spørsmål om arbeiderbevegelse, lover og avtaler, fagforbund, arbeidsliv, historie, ord og uttrykk og arbeiderkultur. Etter en hyggelig runde med kollegaer eller venner sitter man igjen med nyttig kunnskap. Spillet kombinerer quiz med strategispill, hvor målet er å organisere ulike bransjer i norsk arbeidsliv.

For å bli spillets vinner kreves det både strategisk planlegging og mangeartet kunnskap, men siden det er mulig å velge vanskelighetsgrad på spørsmålene, har alle en mulighet til å gjøre det skarpt.

Spillet kan kjøpes i bokhandelen eller bestill det direkte hos forlaget Gyldendal

Telefon: 23 32 76 61

E-post: kundeservice@gyldendal.no

Nettbutikk: www.gyldendal.no/arbeidsliv

Arbeidsgiver skal sende skriftlig melding og/eller revidert oppfølgingsplan til NAV etter dialogmøtet.

Vurdering av bedriftsintern attføring

Arbeidsgiver skal sørge for at bedriftsinterne tiltak for attføring blir vurdert og utprøvd.

NAV har virkemidler og tjenester som kan være aktuelle i denne sammenheng. Se nav.no for mer informasjon om dette.

Når arbeidstaker kommer tilbake til jobb

Etter et sykefravær er det viktig å forhindre at arbeidstaker blir syk eller skadet igjen, ved å lære av erfaring og forebygge bedre.

Deltakelse på dialogmøte arrangert av NAV senest etter seks måneder

For å styrke oppfølgingen av langtids-sykmeldte og bidra til at disse kommer raskere tilbake i arbeid og aktivitet, skal NAV arrangere et dialogmøte mellom arbeidsgiver og arbeidstaker senest etter seks måneders sykmelding. Tema

vil langt på vei være det samme som i første dialogmøte – hvilke muligheter ligger på arbeidsplassen, og hvilke alternativer finnes for den sykmeldte ut fra en helsefaglig vurdering?

NAV vil sende ut invitasjon til arbeidstaker og arbeidsgiver når sykmelding har vart i 22 uker. Møtet kan eventuelt holdes på arbeidsplassen der dette er praktisk mulig.

Mer kan leses på Arbeidstilsynets websider:

(<http://www.arbeidstilsynet.no/c26976/faktaside/vis.html?tid=28249>)

Norsk Heiskontroll orienterer

Svein Bugge

En kan like det eller ikke, men konkurranseutsetting av offentlige tjenester blir det bare mer og mer av, og sluttkontroll av heiser har ikke «sluppet» unna. Og når tidene forandrer seg må Norsk Heiskontroll (NHK) tilpasse seg denne virkeligheten!

For å møte konkurransen fra andre Tekniske Kontrollorgan på sluttkontroll av heiser, har NHK nå gått over til å bruke håndholdte datamaskiner (PDA) når kontrollen gjennomføres. Her har vi tilgang til vår egen database med alle opplysninger om heisen, samt at aktuelle sjekklister for kontrollen fylles ut elektronisk. Det betyr at rapporten mer eller mindre er ferdig når kontrollen er avsluttet på anlegget.

For ytterligere å effektivisere sluttkontrollene er vi helt avhengig av at når bedriften sier at anlegget er klart for sluttkontroll, ja da skal også anlegget være «strøkent».

Før hadde NHK den samme prisen nesten helt uavhengig av hvor lang tid kontrollen tok, men når kontrollen er konkurranseutsatt er vi nødt til å innføre begrensninger for hvor lang tid en kontroll kan ta. For heiser med opptil 6 stopp og 6 dører, skal kontrollen ta maksimalt 3 timer. For større heiser er tiden maksimalt 3,5 timer. Om vi bruker lenger tid, vil ekstratiden faktureres på timebasis til bedriften. For å slippe denne ekstraregningen er det viktig at anlegget er helt ferdig og at montøren er godt kjent med hvordan de forskjell-

lige prøvene skal gjennomføres. Dette er også kommunisert til heisfirmaene.

NHK har også laget portaler i vår database for forskjellige brukergrupper, noe som betyr at når en rapport fra en kontroll er ferdig, eller et sertifikat er utstedt, kan heisfirmaet gå inn og lese eller skrive ut fra portalen. Alt dette gjør at vi sparer mye tid, og vi har derfor senket våre priser på sluttkontroll betydelig. Vi mener at vår konkurranseevne er øket uten at det går ut over sikkerheten.

Vi håper at det gode samarbeidet som vi har med heismontørene vil fortsette og at vi sammen kan sørge for å holde sikkerheten på heiser og rulletrapper på et høyest mulig nivå.

Roy Magnussen fylte 70 år den 8. desember. Roy har lang fartstid i bransjen, som han begynte i som 17-åring. Han har vært tillitsvalgt en rekke år, der i blant som klubbleder og hovedtillitsvalgt, før han begynte «på kontoret» i Reber. Der har han bl.a. drivi med utdanning. Han har ikke gitt seg ennå. Vi nyter fremdeles av hans kunnskap gjennom jobben han nå gjør på etterutdanningsenteret vårt. På bildet ser vi ham ta imot en blomsterkvast fra foreninga, overrakt av Ove Opheim. Det ble feiret litt ekstra med god lunsj og kake.

Senteret og HMF ønsker ham alt godt videre.

Tjenestedirektivet er ikke en sikkerhet for et ryddig arbeidsliv

Viggo Halfdan Ullmann
[boye.ullmann@fellesforbundet.no]

Jens Stoltenberg hevder at EUs tjenstedirektiv ikke berører tiltak mot sosial dumping. Han hevder videre at tjenstedirektivet ikke berører arbeidsrettslige spørsmål. Alt dette er feil. I artikkel 1.6 i direktivet står det klart at arbeidsrettslige spørsmål skal respektere fellesskapsretten. Dette betyr at EUs fire friheter skal være overordnet reglene i arbeidslivet. Fire svært alvorlige EU dommer undergraver faglige rettigheter. Laval/Vaxholm-, Viking Line-, Ruffert- og Luxemburg-dommene enten forbyr faglige aksjoner eller lønn etter tariff. Med EUs tjenstedirektiv frykter vi at EF-domstolen vil komme med enda flere dommer som fremmer sosial dumping. Stoltenberg henviser til 9 utredninger om tjenstedirektivet. Utredningene er alle preget av at de er skrevet av folk med positivt EU-syn, og det var ingen overraskelse at de konkluderte som de gjorde.

Den rød-grønne regjeringa reverserte arbeidsmiljøloven i 2005. Forbudet mot midlertidige ansatte var sentralt for kampen for de faste ansatte. Regjeringa har siden vedtatt både tiltakspakke I og II mot sosial dumping. En del tiltak er positive, men er utilstrekkelige i kampen mot sosial dumping. Dette er ikke minst fordi regjeringa tar hensyn til dagens EU-regler og ikke EUs tjenstedirektiv når tiltakene blir vurdert.

Arbeidslivet er i for sterk grad preget av svart arbeid og sosial dumping. Politiet henlegger sakene og skattemyndighetene lider under for liten kapasitet. Kraftige bøter og tap av arbeidstillatelser må til. Et viktig tiltak var å gi Arbeidstilsynet og Petroleums-tilsynet stansingsrett for de bedrifter som bryter allmenngjøringsvedtak. Tilsynene har også til en viss grad blitt styrket. Det trengs mye hardere lut som kraftige bøter og straff mot de som bryter lover og regler i arbeidslivet.

Regjeringa lovte tillitsvalgte full innsynsrett i arbeidslivet. Det viste seg at EU-reglene, deriblant tjenstedirektivet, er i strid med dette. Innsynsretten er nå begrenset til å gjelde kun allmenngjorte tariffavtaler, og tillitsvalgte er pålagt

taushetsplikt. Dersom taushetsplikten brytes risikerer tillitsvalgte bøter, avskjed eller oppsigelse. For å allmenngjøre tariffavtaler krever NHO grundig dokumentasjon, samtidig som de bekjemper tillitsvalgte innsynsrett. Fagbevegelsen krever full innsynsrett på tross av regler i tjenstedirektivet.

Antall NUF-selskaper (norskregistrert utenlandsk foretak) i Norge har blitt flerdoblet de siste fem år. I Norge koster det 100 000 kroner å danne et selskap. I Storbritannia koster det kun 1 pund, og deretter danner man et NUF-selskap. EU-regler forhindrer stansing av slike selskaper. Spesielt i bygg- og anleggsbransjen og i renholdsbransjen har det dukket opp bemanningsselskaper og utleiebyråer som er registrert som NUF, og som på den måten slipper unna en rekke krav til dokumentasjon og kontroll.

Restriksjoner og dokumentasjonskrav for slike selskaper er i konflikt med tjenstedirektivets artikkel 16.2. Tjenstedirektivet vil hindre at Norge kan stille viktige krav til tjensteselskaper. Et selskap godkjent i Bulgaria, Polen, Romania eller Tyskland skal automatisk godkjennes i Norge.

I mange tilfeller har utenlandsk arbeidskraft blitt organisert som selvstendige for å omgå allmenngjøringsvedtak og Arbeidsmiljøloven. Både EU-regler og EUs tjenstedirektiv (artikkel 16.2) forhindrer tiltak som antikontraktørklausuler for å motvirke kontraktører. Selv FAFO og Professor Stein Evju er i regjeringens utredninger om direktivets konsekvenser enig i at dette er problematisk.

I mange år har myndighetene lovet innføring av ILO-konvensjon nummer 94, som sikrer tarifflønn ved offentlige oppdrag for bygg- & anleggsbransjen. ILO 94 ble vedtatt implementert i Norge i år. Både Ruffert- og Luxemburgdommen i EU vil kunne lage problemer for ILO 94 i Norge, og juridiske eksperter er uenige om hvilket regelverk som har forrang.

NHO har trenert LOs krav om allmenngjøring i flere bransjer. De siste EU-dommene har omdefinert EUs utstasjoneringdirektiv fra et minimums- til et maksimumsdirektiv. Det betyr at

nasjonale tiltak mot sosial dumping må begrense seg til minimumsbestemmelser. NHO og Norsk Industri vil kople inn ESA og EFTA-domstolen for å undergrave norske allmenngjorte tariffavtaler. Her er det snakk om både overtid og arbeidstidsbestemmelser og boforhold. Når vi ser på den tragiske hendelsen i Drammen nylig, blir dette fort makabert. Allmenngjøring er et viktig verktøy mot sosial dumping. Både landbruket, hotell-, transport- og renholdsbransjen er aktuelle nye bransjer for allmenngjøring når overgangsordningene går ut 1. mai 2009. Til det trengs det enda mer ressurser til arbeidstilsyn og skattemyndigheter.

Regjeringa har innført informasjonsplikt og seinere såkalt «påsekrav» for hovedentreprenører. Det betyr at underleverandører skal levere dokumentasjon på at de følger allmenngjøringsvedtak. I praksis unnlater en rekke useriøse firmaer å betale de allmenngjorte minimumssatsene eller de betaler ikke lønn og feriepenger i det hele tatt. Derfor har LO krevd solidaransvar. Dette betyr at hovedentreprenør må betale lønn og feriepenger for ansatte der arbeidsgiveren unnlater dette.

Solidaransvar vil disiplinere bransjen slik at entreprenører sikrer at de leier inn eller setter bort arbeid til seriøse firmaer. Til nå er solidaransvar ikke i strid med EUs regelverk, men både EU og tjenstedirektivet er dynamisk slik at vi ikke kan vite med sikkerhet at EU ikke forhindrer solidaransvar. Uansett vil innføring av solidaransvar være et plaster på de mange sår tjenstedirektivet vil påføre norsk fagbevegelse.

Vi er imot EØS-avtalen av mange årsaker. Likevel er det viktig å presisere at mange EU og EØS-tilhengere i fagbevegelsen virkelig ønsker et veto mot tjenstedirektivet. Norge er storimportør av mange varer fra EU, og vi eksporterer olje og gass. EØS-avtalen legger klare føringer for hva som vil skje dersom vi legger ned veto mot EU-regelverk, og EU vil aldri kunne straffe Norge med å legge ned handelen med norske varer. EUs tjenstedirektiv og Høyre/FrP dominert regjering i 2009 er et skrekkscenario for fagbevegelsen i forhold til sosial dumping og et ryddig arbeidsliv.

REFERAT FRA FAGPRØVEKONFERANSEN –08

PÅ TRIADEN LØRENSKOG

1. OG 2. SEPTEMBER.

Tilstedet var representanter fra OPPHEI, HBU, Norsk Teknologi, HMF, Oslo kommune – Utdanningsetaten samt alle Prøvenemndene

Referent: Ove Opheim

a. Åpning og presentasjon

Dag Thoresen ønsket velkommen og åpnet konferansen, og gikk raskt igjennom innledere, gjester, og deltakere.

b. Åpningsinnledning om utfordringene i fagopplæringa i Heisbransjen

Geir Håvi hadde gleden av å være første innleder med temaet Utfordringer for bransjen. Han presenterte OPPHEI og HBU, og opplæringsløpet for lærlinger i bransjen. Dessuten gikk han igjennom de største utfordringene for bransjen.

c. Spørsmål og kommentarer i plenum

Spørsmålene til Geir Håvi dreide seg i stor grad om hvordan opplæringsløpet fungerer i dag å om opplæringsbøkene og hvordan de virker.

d. Dagens fagprøver, likhet og ulikhet i prøvenemndene

Ove Opheims innledning presenterte hvordan Fagprøven blir gjennomført i dag, i Oslo, Akershus og Østfold. Han fortalte i tillegg om noen av de vurderingskriteriene som Prøvenemnda bruker under fagprøven.

e. Plenumsoppsummering av gruppearbeid

Gruppeoppsummeringa viste at det er en del ulikheter mellom de forskjellige prøvenemndene i hvordan prøven gjennomføres og når heiskontrollen kommer inn i bildet og hvor grundig kontrollen fra Prøvenemnda er. Noen har også feilsøking på et annet anlegg.

Det var stor enighet om at dette er en god mulighet til å gjøre fagprøven mer lik for hele landet sånn at alle heismontører kan jobbe over hele landet. Så dette var en utfordring å få til. Det skal ikke være lettere å gå opp noen steder i landet enn andre.

f. Kunnskapsløftet 2008, utfordringer for opplæring

Geir Håvi informerte om den nye læreplanen med en gjennomgang av hvilke tiltak som allerede er gjennomført fra OPPHEI sin side. Han presenterte også den nye opplæringsboka for bransjen.

g. Kunnskapsløftet 2008 ny læreplan

Torkel Drivenes presenterte den nye læreplanen under kunnskapsløftet, og gikk litt igjennom hvordan prosessen fram til ny læreplan hadde vært.

h. Plenum om hvordan kunnskapsløfte kan styrke fagopplæringen

Oppsummeringen av gruppediskusjonen dagen etter viste at de fleste mente den

nye læreplanen ikke utgjorde noen store endringer av opplæringsmålene. Det var bare tydeligere at man kan prøves i alle, og dermed blir det en god anledning til å forbedre fagprøven for å kunne prøves i alle kompetansemålene.

i. Den nye fagprøven, hvilke rammer har vi for en ny fagprøve, hva bør den inneholde for å styrke fagopplæringen og verdien av fagbrevet?

Dag Thoresen gikk igjennom de nye forskriftene for fagprøven, og poengterte at det er prøvenemndene som lager fagprøven, med bakgrunn i læreplanen, deretter presenterte han et utkast til retningslinjer for ny fagprøve som var utarbeidet av medlemmer i prøvenemnda i Oslo, Akershus, og Østfold. Denne var også utgangspunkt for dagens gruppearbeid, og var blitt lagt fram under siste gruppesamling dagen før. En av de nye momentene var at alle kandidatene skal gjennomføre et ettersynsbesøk for å vise sine kunnskaper om eldre heisanlegg, service og feilsøking på dette. For å utdype dette fikk Ove Opheim ordet og presenterte noen tips og retningslinjer som forklarte hva et slik besøk skulle inneholde og hva det kunne prøve kandidaten i.

j. Plenumssamling om ny fagprøve

Etter gruppearbeidet gikk konferansen sammen i plenum og diskuterte retningslinjer for den nye fagprøven. (vedlegg 3), og gjennomføringen av ettersynsbesøk (vedlegg 4) og vurderingsskjema for gjennomgang av fagprøven (vedlegg 7) ble lagt fram av Ove Opheim som et hjelpemiddel til Prøvenemndene.

Retningslinjer for fagprøven, utarbeidet på Prøvenemndskonferansen

1. Kandidaten skal ha bestått tverrfaglig eksamen for heismontørfaget, og prøvenemndas leder skal ha mottatt godkjent prøveprotokoll fra fylkeskommunen for lærlingen.

2. Kandidaten skal normalt ikke ha mer enn 2 måneder igjen av læretiden ved oppstart på prøveanlegget og skal være avsluttet innen 2 måneder etter læretidens utløp. Dersom lærebedriften ikke finner prøvearbeid innen rimelig tid, skal lærebedriften kontakte andre bedrifter om egnet prøvearbeid.
3. Hjelperen på prøveanlegget må ha gjennomført grunnleggende HMS kurs før fagprøven påbegynnes. Det kan benyttes en fersk lærling med under 6 måneder i faget ved gjennomført prøve, eller uerfaren hjelper. Fagarbeider fra beslektet fag kan ikke fungere som hjelper
4. Prøvenemnda godkjenner prøvearbeidet.
5. Oppstartsmøte tas på anleggsstedet med sjekk av HMS og anlegget med tanke på oppstart.
6. Det skal monteres et komplett heisanlegg på minimum 3 stopp, eller tilsvarende vanskelighetsgrad. Ombygging kan godkjennes som prøvearbeid, dersom ombyggingene til sammen dekker tilnærmet et helt heisanlegg.
7. Myndighetene har satt en maksimal tidsramme til prøvens varighet på normalt 33 arbeidsdager. Men dette må vurderes i forhold til anleggets omfang, normalt solgte timer + 50 % + eventuelt ekstraarbeid. Hjelper-tiden regnes ikke inn i disse timene.
8. Prøvekandidaten skal gjøre egenkontroll før prøvenemnda kontaktes for levering.
9. Når prøveanlegget er ferdigstilt, skal prøvenemnda gjennomgå hele anlegget med funksjonstest av heisens sikkerhetskomponenter.
10. Prøvenemnda skal legge inn feil på anlegget, normalt både i sikkerhetskretsen og i styresystemet. Lærebedriften stiller med en representant.
11. Kandidaten skal normalt finne feilene, og forklare framgangsmåte og vise på skjema for å bestå prøven, kandidaten kan få tid alene for å feilsøke etter eget ønske.
12. Prøvenemnda stiller ca 30 generelle heis og sikkerhets spørsmål til kandidaten, særlig om anlegg som ikke er prøvearbeidet, velges ut blant 100 spørsmål, med svar.
13. Heiskontrollen kommer inn etter at prøvenemnda er ferdig med sin oppgave.
14. Kandidaten skal ha dokumentasjon på gjennomført sveisekurs, det kan testes vilkårlig i sveising i forbindelse med fagprøven.
15. Kandidaten skal velge ut 3 ulike anlegg fra lærebedriftens serviceportefølje, som representerer ulike heistyper som avviker fra prøveanlegget, f. eks hydraulikk, relestyring, eldre anleggs typer. Kandidaten skal sette seg inn i disse anleggene. Prøvenemnda avgjør så hvilken kandidaten skal prøves i.
16. Under prøven skal kandidaten først gjennomføre vanlig ettersyn på en av disse heisene.
17. Prøvenemnda legger inn feil på anlegget som kandidaten skal finne, skjema skal forklares under dette arbeidet.
18. Dersom det ikke er et egnet heisanlegg, skal kandidaten forklare en reise med en relestyrt heis på skjema.
19. Retningslinjene innføres for dem som meldes opp fra 01.01.09 av prøvenemndene i distriktene. (vektleggingen av denne prøven må gradvis økes ut over året så kandidatene for en rimelig sjanse til og øve inn denne prosessen.

Bank- och produktionskrisen – en kapitalism på nedgång

Bengt-Olof Andersson

Den nuvarande bankkrisen, som har många drag gemensamt med sin föregångare från slutet av 80-talet och början av 90-talet, har återigen gett oss anledning att fundera över om det enbart är bankernas fel att vi inte kan lita på bankerna. Och följdfrågan: om lösningen på den ekonomiska och sociala kris som är under utveckling verkligen kommer att handla om att via kontroll av bankväsendet förhindra nya spekulationsbubblor? Det senare blir lätt det bestående intrycket när man lyssnar till vad ansvariga politiker säger oberoende av från vilken parlamentsstol de framträder. Viktigt att komma ihåg är att de politiska makthavarna själva bär det formella ansvaret för ett kvarts sekel av avregleringar och privatiseringar av hela kapitalmarknaden i internationell skala. Och att de som man kunde förvänta sig, i dagsläget inte kommit upp med andra «bankregleringar» än massivt stöd till de banker som spekulerat sig fram till dagens likviditetskris.

Politisk förutsättning för välfärdskapitalismen

Regleringar och offentlig kapitalbildning infördes efter det andra världskriget för att styra produktionen mot de mest optimala och produktiva samhällslösningarna och för att garantera offentlig sektors tillhandahållande av gratis eller billig infrastruktur (barn- och äldreomsorg, skolor, vägar, bostadsbyggande, etc.) Det representerade en tid när ekonomisk effektivitet och social utjämning bland de arbetande gick hand i hand, därför att kampen mot fascismen, den antikoloniala kampen och arbetarklassens kamp i de utvecklade kapitalistiska länderna länge hade varit mycket framgångsrik. Detta var den viktiga politiska förutsättningen för att hålla tillbaka den inneboende strävan till spekulativ förmering av pengar genom pengar som annars alltid varit en oskiljaktig del av kapitalismen. Förutsättningen berodde först och främst på att det

fanns ett konkurrerande socialistiskt system, som med sina fel och brister, ändå under lång tid, till de arbetandes fördel, utgjorde en reellt verkande motkraft till kapitalismen.

Perioden 1945–1975 är i Europa en tid av rekonstruktion efter krigets förödelse. I syfte att hindra socialismens utbredning skapades med USA:s tillskyndan ett speciellt valuta- (Bretton-Woods) och understödssystem (Marshallhjälpen), som i hög grad gynade produktiva investeringar och därmed en kraftfull ekonomisk utveckling i kapitalismens kärnländer. Följden av denna stränga reglering blev att den fabricerade varuströmmen gick med kraftigt överskott från Europa till USA, medan kapitalströmmen för produktiva investeringar övervägde i den motsatta riktningen. Observera att det i huvudsak inte var en marknadslösning utan byggde på ett överordnat politiskt mål om att återupprätta stabila borgerliga förhållanden i Europa. Arrangemanget medgav ett relativt litet utrymme för de kapitalister vilka ville spekulera vid sidan av produktionen, och som nu göra pengar på pengar istället för pengar på produktion.

Däremot, och det är viktigt för det som händer i våra dagar, fortsatte den oavbrutna koncentrationen och centralisationen av kapital till ett allt färre internationellt opererande storföretag. Inga växlingar i de politiska förutsättningarna har rått på denna grundlag för kapitalismens utveckling – inte ens i den reformistiska arbetarrörelsens modelland, Sverige, där alla försök att upprätta speciella löntagarfonder för att söka hindra och lindra konsekvenserna av kapitalets koncentration och centralisation de facto misslyckades helt. Därefter, till fackföreningsrörelsens och de kollektivanslutnas stora nackdel, närmade sig i hela Europa under loppet av 1980-talet de socialdemokratiska partiernas ledarskap den politiska högern, och orienterade sig därmed bort från tidigare progressiva sociala målsättningar i riktning mot nya

Bengt-Olof Andersson

liberal politik och ideologi. Resultatet av detta kan tydligt avläsas i bl.a. politiken för avreglering av kapitalmarknaden och de återkommande bankkriser som numera till fromma för banksvindlarna med jämna mellanrum slukar väsentliga delar av våra offentliga, skattade medel.

Ekonomisk förutsättning för välfärdskapitalismen

I tillägg till det politiska målet om att snabbt bygga upp Europa i syfte att förhindra en radikaliserad arbetarklassen fanns en renodlad ekonomisk förutsättning för varför det kapitalistiska systemets normalt spekulativa drag kunde hållas tillbaka och en offentlig sektor till hjälp för produktion och arbetande människor växte ut.

Det handlar om med vilken framgång kapitalisterna kan motverka den tendens till profitkvotens fall som de alltid har att förhålla sig till när de satsar sina pengar i produktion (och därmed förvandlar pengar till kapital).

Faller profitkvoten, det vill säga förhållandet mellan kapitalet och det mervärde som producenterna, arbetarna skapar med sitt arbete, är det inget större problem för kapitalisterna så länge de lätt kan flytta sitt kapital till andra mer

profitgivande områden. Det är när den möjligheten krymper eller uttöms i samhällelig, internationell skala som lockelsen att överge produktion och kapitalbildning blir stor och systematiskt utpekulerade aktiviteter att göra pengar på pengar tar över.

Det absolut fördelaktigaste sättet för kapitalisterna att motverka profitkvotens fall är att via löpandebandsprincipen arbetsförenkla och därmed arbetsintensifiera produktionen. Så länge denna process kunde stegras genom att flytta över jordbruksbefolkningen till fabriker och där förfinas arbetsförenklande och arbetsintensifierande metoderna uppstod särskilt under perioden 1945-75 många sammanfallande gynnsamma betingelser. Den del av förädlingsvärdet som lönerna utgör ökade från ca 45% till 70% i kapitalismens västliga kärnländer (vinster sjönk följaktligen från 55% till 30). Trots detta, vilket brukar kallas »investeringsparadoxen», avstannade inte investeringarna i varuproduktionen utan ökade istället kraftigt under en osedvanligt lång period ända fram till slutet av 1960-talet. Profitkvoten föll kraftigt, men inte så mycket för de dominerande kapitalisterna som via löpande band inom storindustrins vägar kunde öka arbetsproduktiviteten kraftigt. Men framförallt kompenserade sig dessa genom växande profitmängder på grund av att den växande löneandelen gjorde massproduktionen lätt att sälja. För småborgerligt organiserad produktion var däremot det för övriga grupper mest framgångsrika årtiondet, 1960-talet, den period då konkurser och uppköp var som störst på grund av just den historiskt höga löneandelen.

Som en följd utav den samhälleligt ökande löneandelen och den kraftiga ekonomiska tillväxten överlag tjänade storföretag med starkt växande arbetskrafts- och utbildningsbehov på att skattekvoten ökade. På så sätt betalade i hög grad de arbetande – över skattsedeln – för t.ex. utbildningen av de rationaliseringsingenjörer som organiserade och genomförde den arbetsförenklande, arbetsintensifierande rationaliseringen i de teknologiskt högt utvecklade storföretagens intresse.

Men också från arbetarrörelsens synpunkt fanns stora fördelar med att skattekvoten ökade. Dels kunde stora sociala reformer genomföras (skola, sjukvård, barn-, äldreomsorg, bostadsförsörjning, etc.) som lyfte samhället till en högre civilisationsnivå, dels ökade de offentliga satsningarna den totala sysselsättningsgraden och satte därmed ytterligare press uppåt på löne- och skattekvoten.

Den kompromiss som under perioden efter det andra världskriget kännetecknade förhållandet mellan arbete och kapital i kapitalismens huvudländer handlade alltså inte enbart om ordnade arbetsförhållanden genom kollektivavtal, utan om det minst lika viktiga komplementet att låta den offentliga sektorn spela en större och socialt progressiv roll.

Nedmonteringen av välfärdskapitalismen

Det är den politiska systematiken bakom vår tids spekulationsbubbla som gör dagens ekonomiska och sociala kris till den allvarligaste sedan 30-talskrisen. Uppenbart spelar de nyliberala politikernas och bankelitens olika liberaliseringsinitiativ en stor roll för att blåsa upp de fiktiva, överkliga värdena. Observera dock att vår tids drama om i vilket tillstånd kapitalismen är, primärt avgörs av hur sättet att producera varor och tjänster utvecklas. De nyliberala politikerna och miljardärerna bakom bankdirektörerna är förvisso anstiftare av spekulationsvågen, och därmed i högsta grad ansvariga, men därtill tvingade av den kapitalistiska produktionslogiken (om de vill vara kvar som kapitalister).

Vid början av 1970-talet stagnerade den ekonomiska tillväxtpotential som främst hängde samman med produktion av s.k. varaktiga konsumtionsvaror, såsom bilar, hushållsmaskiner, fritidsartiklar, etc. Den hade nått sitt maximum vad gäller antalet sysselsatta i fabriker och produktivitetstegring med hjälp av arbetsförenklande metoder av manuellt konkret arbetande personal. Arbetsförenklingen hade drivits så långt att robotar i stor skala började ta över arbetet.

Här i denna punkt ligger kärnan till dagens problem hos den utvecklade kapitalismen, vilket också utgör grunden för organiseringen av vår tids systematiska spekulatör. Inte alls så att alla motverkande krafter till profitkvotens fall upphört. De har snarare förskjutits mot att det fasta kapitalet – robotar, datorer och övriga produktionsredskap – förbilligats, blivit mer ändamålsenligt, effektivare och förändras i allt snabbare takt. Allt detta är faktorer som precis som arbetsförenklingen och arbetsintensifieringen motverkar profitfallet, fast i betydligt mindre grad och på ett för kapitalisterna problematiskt sätt.

När under loppet av 1970-talet robotarna i stor skala började ta över de extremt förenklade arbetena och produktivitetssökningen minskade (d.v.s. takten i produktivitetstillväxten sjönk) är det logiskt att perioden av nära full sysselsättning gick mot sitt slut i hela Europa; arbetslösheten ökade; löneandelen av förädlingsvärdet som ett resultat därav föll; skattekvoten föll; offentliga anställningars tillväxt stagnerade. Observera i första läget har detta skett på grund av inomekonomiska orsaker och därefter i Europa på alla väsentliga politikområden förstärkts av de EU-drivna, nyliberala förändringarna.

Häri ligger ett dubbelt problem för kapitalismen. Den snabba förändringen av det fysiska kapitalet mot allt högre teknologiskt innehåll kräver å ena sidan mer omfattande socialisering av arbetskraften i form av dyrare och längre utbildning i såväl allmänna som över ett brett spektrum av specialkompetenser. Men å andra sidan löneandelen och skattekvotens relativa tillbakagång i förhållande till industrins vinster, liksom arbetslöshetens utbredning, ifrågasätter, på grund av den kapitalistiska tvånget att till varje pris motverka profitkvotens fall, kostnaderna för att behålla en allmän hög socialiserings- och utbildningsnivå.

Den borgerligt, nyliberala lösningen på denna i längden olösliga ekvation är att nedmontera den offentliga sektorns allomfattande generella välfärd; att öka klasskillnaderna vad gäller til-

lgången till offentliga tjenester för att med offentliga medel kunna tillgodose de egna växande socialisations- och utbildningsbehoven inom särskilt stor-företagssfären.

Med andra ord motverkar kapitalismen sedan länge profitkvotens fall, inte som i tidigare framgångsrika skede genom ändringar inom produktionen, utan genom att minska finansieringen och omdefiniera den offentliga sektorns tjänster. De dominerande kapitalisterna tvingas inse och erkänna den offentliga sektorns ökade betydelse i tvärsnittlig mening inom industrin, men kan på grund av profittvånget inte göra det i samhällelig mening.

Det är i sammanhang med de ökade vinsterna och den minskade finansieringen av offentlig sektor som den länge pågående privatiseringen och dess återkommande konsekvens, banksvindeln, skall ses. Spekulationsbubblan har skapats genom gemensamma ansträngningar nerifrån av bankerna och uppifrån av nyliberalt tjänstvilliga politiker.

Från bankerna utgår de så kallade «kreativa produkterna» som har tusen och en namn men som till sin yttersta och mest negativa konsekvens innebär att obemedlade människor förmås lånefinansiera i spekulativt syfte; ytterst till aktieköp. Att helt enkelt med sin blotta namnunderskrift i pant tillföra finanssektorn likvida medel som inte finns (men som blir uppdagat först när bubblan spricker). För de internationellt opererande investmentbankerna som ligger bakom dessa aktiviteter är det viktigt att gamla regleringar vilka hindrar lånefinansiering i spekulativt syfte undanröjs av tjänstvilliga politiker. När väl spekulationsekonomin blir en viktig del av bankernas och hela kapitalmarknadens funktionssätt uppstår nämligen en mördande konkurrens mellan bankerna om att komma åt så mycket likvida medel som möjligt. På detta sätt har finansiellt starka banker enligt nyliberal uppfattning ansetts tillföra produktionen något positivt, vilket givit upphov till den ideologiskt färgade och förvirrade termen «finansindustri». I detta sammanhang skall också nämnas att EU-kommissionen mer än någon annan politisk instans varit pådrivande för att

förmå EU-ländernas regeringar att ändra regelverket så att även de mindre och lokalt viktiga sparbankskerna utan hinder skall kunna delta fullt ut i spekulationsekonomin.

När spekulatjonen som exempel visar över lång tid gav räntevinster på över 40% innan bubblan sprack (de finansiella transaktionerna utgör för många producerande oligopol den huvudsakliga inkomstkällan), är självklart alla produktivt arbetande människor de stora förlorarna. Vi är det därför att de fonder och skatter som var förutsättningen för uppbyggnaden av den offentliga sektorn och dess tidigare generella välfärds mål, istället används för att bygga upp spekulationsbubblorna och därefter sanera efter krascherna. Så används idag våra pensionsinbetalningar i uppbyggnaden av börsvärdena och medel från de minskande skatteintäkterna till att hålla de stora svindlarna skadeslösa. På så sätt förstärks på politisk väg nedmonteringen av offentlig sektor – vilken utgår från profitkvotens fallande tendens inom produktionen. Denna mycket negativa utveckling hade inte varit möjlig utan en massiv nyliberal politisk och ideologisk offensiv, som under lång tid kört över gamla sanningar om fördelen att organisera pensioner och omsorg av olika slag i kollektiv, offentlig regi. Att garantera uppbyggnaden av det sociala skyddsnätet genom lågavkastande, men, så länge de tillåts dominera kapitalmarknaden, relativt säkra finansieringsformer är alternativet!

Men hur skall det uppnås? Genom att stimulera efterfrågan och produktion med statlig upplåning, samtidigt som inget görs åt bankspekulationen och nedmonteringen av den offentliga sektorn? Knappast! Den numera i debatten populära keynesianska efterfrågepolitiken att söka mildra konsekvenserna av krisen bör precis som allt annat förstås i sitt historiska sammanhang. Var det en tillfällighet att Keynes' recept utgjorde en hörnsten i de officiella ekonomiska politiska doktrinerna under den långa perioden av ökande produktivitetstillsväxt strax efter det andra världskriget? Säkert inte! Under nuvarande omständigheter (!) har dessa recept inte någon annan ekonomisk

och social funktion än att privatisera vinsterna och socialisera skulderna? I detta sammanhang måste vi påminna oss om, att EU:s tjänstedirektiv som är nästa attack under förberedande, innebär en frontalkonfrontation mot all den trygghet och stabilitet i tillvaron som en stark offentlig sektor med generella välfärds mål är en garanti för. Observera, den nuvarande krisen har inte på minsta vis rubbat den nyliberala offensiven att med tjänstedirektivet som medel fortsätta berika de rikaste 10% av Europas befolkning.

Bara ett kraftfullt och aktivt motstånd från de arbetandes sida kan omkullkasta de sociala chocker borgerligheten planerar överskölja oss med.

Ett sådant motstånd kan inte bortse ifrån problemet med kapitalets oavbrutna koncentration och centralisation – med konsekvensen att en stor del av befolkningarna till och med i de utvecklade kapitalistiska länderna blivit fattigare trots att ekonomin som helhet faktiskt växt innan krisen slog igenom. Ett aktivt motstånd måste söka vägar att effektivt kontrollera och expropriera de stora produktions- och finanshajarna.

Ferske montører

Geir Løkke

Vi har ei tid offentliggjort navna på de som hadde tatt montørprøven i bransjen. Men det har vært et problem med å klare å få med alle som faktisk hadde gjort det. Siden det ikke finnes et sentralt register / system for disse opplysningene, blei enkelte uteglemt. Det er jo litt leit for de det gjelder. Vi jobber nå med å få til et system som virker. Inntil dette er på plass vil vi ikke gjøre personlig stas på de som består prøven.

Så foreløpig: Gratulere til alle som har blitt montører i det siste, hvem dere enn måtte være!

Finanskrisa

– konsekvens av kapitalismens natur!

Terje Skog

Ingen økonomer forutså finanskrisa – som for øvrig ikke er noen finanskrise, men en økonomisk krise. Himmelen var skyfri – vi ville oppleve en utflating, men ingen krise, hevdet ekspertene. Nå er det de samme ekspertene som skal forklare oss årsaksforholdet til krisa og gi oss den rette resepten. Jeg er mildt sagt skeptisk til å låne øre til deres stemme. (Jeg må modifisere noe av det jeg skriver ovenfor. Noen økonomer advarte. Men de blei avvist og beskyldt for å bedrive dommedagsprofetier. Men de sokner jo til partiet Rødt eller er godt plassert på den venstrepolitiske sida. Så da så.)

Jeg syns at de forklaringer vi får fra de aksepterte økonomers side om krisas årsak lukter av overflateforklaringer. Jeg hiver meg derfor utpå med min egen oppfatning.

Jeg tror at kjerna i saken er at det er overflod av kapital. Ikke overflod i forhold til det samfunnsmessige behov. Men overflod i forhold til hva som kan anvendes til produktiv virksomhet under de rådende økonomiske forhold, altså under dagens samfunnssystem. Årsaken er ikke å finne i mangel på styring av finansinstitusjonene, som det blir hevdet, ei heller et spørsmål om psykologi eller om griske kapitalister. Årsaken ligger i systemet, i realøkonomien, i den verdiproduserende del av næringslivet. Jeg skal gjøre et forsøk på å forklare, punktvis.

1. Utgangspunktet for å forstå krisa, men som ekspertene blånekter å erkjenne, er at verdi kun skapes gjennom menneskelig arbeid. En vares verdi bestemmes av den mengden arbeid som er nedlagt i varen. (Hva dette har med saken å gjøre kommer jeg nærmere inn på lenger ned.) Ingen finansakrobatikk skaper verdier. Salg og bytteprosess er kun en iverksettelse av verdier som allerede er skapt i vareproduksjonen.

Grunnen til at dette ikke kan erkjennes er at det er farlig. Det kan føre til at arbeidsfolk blir «kravstore». Viss det blir alminnelig akseptert at det kun er arbeid som skaper verdier, hvordan skal det kunne forsvares at konsulenter, direktører og finansmenn skal ha – og fortjener – en lønn som er 10 til 100 ganger større enn verdiskaperne? Dette var et sidesprang. Videre til saken:

2. Prisene på varer er ikke lik deres verdi. Men i gjennomsnitt for alle varer er pris og verdi lik.

Profitten oppstår derfor ikke ved at en vare selges over sin verdi, sjøl om noen vil ha oss til å tro det. Tvert i mot er det ved salg til den gjennomsnittlige verdi at profitten hentes. Det skjer ved at utbyttinga foregår på den måten at arbeidskrafta skaper en større verdi enn hva vi får i lønn. Det trengs, la oss si, 3 timers arbeid for å dekke vår lønn – for å skape de varer som vi kjøper for vår lønn. De resterende arbeidede timer er gratis arbeid for kapitalisten og utgjør merverdien eller profitten.

3. Den enorme teknologiske utviklinga og produktivitsutviklinga de siste 20 åra har medført at de enkelte varers verdi har sunket drastisk. (Mindre arbeid i hver vare.) Mengden merverdi i hver vare har dermed også gått ned. For å oppnå den samme eller mer profitt enn tidligere må derfor minsket verdi i hver vare kompenseres ved økt salg av antall varer. (Derfor forbrukersamfunn.)

4. Men kapitalen må stadig vokse. Investering i ny teknologi bærer to problemer i seg. Store deler av dagens industri går allerede for halv maskin. En ytterligere produktivitsutvikling vil forverre denne situasjonen (jfr. bilindustrien). Det hjelper ikke på profitten å innføre en enda bedre teknologi for å selge enda flere biler – som ikke kommer til å bli solgt. (Krisepakkene

til bilindustrien kommer derfor heller ikke til å ha noen funksjon. Teknologien og produksjonen er så høy allerede at noen bilfabrikanter må bli raderte vekk før de gjenlevende på nytt kan starte opp nye investeringer.) Det andre problemet er som beskrevet i pkt 3, at profittnedgangen i hver vare vil få en ny omdreining når mer effektiv teknologi benyttes. Dette er et uløselig problem i den kapitalistiske produksjonsmåten. Det vi m.a.o. opplever er at produksjonsmidlene gjør opprør mot produksjonsforholdene. Dvs. at de framskredne produksjonsmidlene ikke kan anvendes – de stopper rett og slett opp – under de samfunnsforholdene som eksisterer.

5. Problemet for kapitalistene med stagnasjon i kapitalens vekst blir, i tillegg til å øke varesalget, forsøkt løst gjennom økt utbytting. Dette skjer ved at hver og en må holde et høyere tempo, lengre arbeidsdager (i USA har det blitt vanlig med to jobber for å klare

seg økonomisk), flytting av produksjon til land med svært lave lønninger (Kina), sosial dumping, privatisering av offentlig virksomhet sånn at kapitalen får et nytt marked hvor profitt kan hentes osv. Denne metoden har fungert for kapitalistene, og kapitalen har vokst til gedigne størrelser. Men gedigne størrelser skal også vokse. Investeringer i realøkonomien – der verdiene skapes – har blitt et problem (se pkt. ovenfor), det har størket. Vi har fått en opphopning av kapital som ikke har kunnet anvendes til produktiv virksomhet. Derfor har det gradvis blitt en overgang til spekulasjonsøkonomi og økonomisk pyramidespill med bl.a. boliger som objekt. Kapitalen har dermed blitt overflodkapital.

Men kapitalistene kan ikke la kapitalen ligge død. Den må fortsatt vokse. Prisene har vokst himmelhøyt over varenes reelle verdi. Men i gjennomsnitt, over tid, er alltid prisene lik verdien. Det måtte derfor komme et krakk.

6. Årsaken til krakket er derfor ikke å finne i mangel på styring av finanskapitalen. Kapitalen kan ikke nektes å være kapital i et kapitalistisk samfunn. Den må vokse. Å gjøre politiske inngrep som hindrer at den vokser er å hindre kapitalen å være seg sjøl. Kapitalens frihet – og dermed «frihet» til å forårsake kriser – er et spørsmål om samfunnsforhold. Hvor hardt vi skal rammes eller hva krisepakker skal brukes til er et politisk spørsmål og dermed et spørsmål om styrkeforholdet mellom arbeiderklassen og kapitalistene.

7. I dagens samfunn er alle avhengige av hverandre, vi har en samfunnsmessig produksjonsmåte som stadig utvikler seg til å omfatte flere og flere områder. Problemet er at denne samfunnsmessige produksjonen ikke har sitt tilsvar i en samfunnsmessig styring. Produksjonsmidlene, som altså fungerer sammen i hele samfunnet, styres gjennom privat eie hvor hensikten er profitt og ikke en produksjon etter behov. Tida er inne for å reise diskusjon om et nytt samfunnssystem, et system med felles eie av produksjonsmidlene – om sosialisme. En sånn diskusjon bør tas i fagbevegelsen på alle nivåer.

Permitteringsregler

Geir Løkke

Ikke for å male fanden på veggen, men med tanke på den situasjonen kapitalismen, igjen, er i, kan det være på sin plass å ha muligheten for permittering litt i bakhodet. Det er de samme ekspertene som trodde alt kunne vokse rett til himmels, i det uendelige, som nå spår 7 uår. Det er jo ikke sikkert de har blitt lurere i det siste. Men det er lov å ha tenkt tanken.

Vi ser foreløpig ikke de helt store signalene på stor nedgang i arbeid i bransjen. Selv om det for noen bedrifter har blitt noe mindre arbeid, så har andre fremdeles har mer enn nok. Enkelte firmaer søker sågar etter montører. Det vi nå ser i bransjen kan jo være en nedgang fra «for mye å gjøre» til «nok å gjøre», noe som ikke behøver å være veldig farlig!

Men, som sagt, det er lov å være forberedt! Selv om vi bør synes at det er litt dumt med overtidarbeid i disse tider,

og selv om vi kan klare å få i gang tiltak for jobbinnhenting, kan det jo hende at vi blir dratt med ned.

Permittering er i svært liten grad basert på lovbestemte regler, med unntak av «lov om lønnsplikt under permittering». De ulovfestede reglene baserer seg derfor på en rekke tariffavtaler. Mest kjent er Hovedavtalen mellom LO og NHO. Her er de vanlige reglene rundt permittering:

Se også: NAVs hjemmesider om permittering (<http://www.nav.no/page?id=284>)

Hva er permittering

Permittering er en midlertidig ordning der arbeidstaker er pålagt arbeidsfritak og arbeidsgiver samtidig er fritatt sin lønnsplikt. Se om lønnspliktdager i eget punkt. Arbeidsforholdet består og det forutsettes at arbeidsstans kun er midlertidig. Hvis det er på det rene eller overveiende sannsynlig at det vil bli permanent, skal oppsigelse brukes.

Hel og delvis permittering

Hel permittering fritar arbeidstaker helt for arbeidsplikt. Delvis permittering betyr at arbeidstaker arbeider deler av sin stillingsprosent og er permittert resten. For rett til dagpenger fra NAV må arbeidstaker være permittert minst 50 %.

Vilkår for permittering

For at permittering skal kunne benyttes kreves det saklig grunn. Felles for de omstendigheter som kan ligge til grunn er at det er forhold som kan knyttes til bedriften, ikke den ansatte. En avgjørelse fra Eidsivating lagmannsrett stadfester at det også vil være anledning til å bruke nødvendig behov for kostnadsreduksjon, også lønnskostnader, som grunnlag for permittering. Forutsetningen ligger i at behovet vil være av midlertidig art. Eksempel på saklig grunn kan være: ordremangel, fulle lager, praktiske arbeidshindringer, ulykker med videre.

Forhåndsvarsel

Permittering skal varsles skriftlig 14 dager før iverksettelse. 14 dagers regelen gjelder også for bedrifter som ikke er bundet av tariffavtaler.

Hovedavtalen mellom LO og NHO har egne varselregler ved force majeure, konflikter og ulegitimerte fravær, men for bedrifter som ikke er bundet av denne avtale vil 14 dagers regelen gjelde.

Utvelgelse

Ofte er det deler av arbeidstokken arbeidsgiver har behov for å permittere. Ansienhetsprinsippet skal etter Hovedavtalen (LO og NHO) i utgangspunktet legges til grunn. Det er imidlertid slått fast at fravik kan skje på bakgrunn av bedriftens saklige behov. Bedrifter som ikke er bundet av Hovedavtalen er ikke bundet av ansienhetsprinsippet, men må likevel gjøre utvelgelse ut i fra saklig grunn, det vil si bedriftens behov opp mot ansienhetsprinsipp.

Lønnsplikt

Etter iverksettelse av permittering vil arbeidsgiver ha 10 dagers lønnsplikt. Hvis arbeidstaker permitteres mindre enn 40 % vil arbeidsgiver ha lønnsplikt i 15 dager.

Se forøvrig permitteringslønnsloven § 3 (2) og tilhørende forskrift

Meldeplikt til NAV

Arbeidsgiver som vurderer å treffe vedtak om omlegging eller innskrenkning skal straks gi melding til NAV

Permitteringens lengde

I permitteringsvarsel skal permitteringstiden angis. Dersom arbeidsgiver ikke vet hvor lenge behovet vil vare, kan permittering gis på ubestemt tid, men likevel innenfor maksimal grense som for tiden er 30 uker. Etter Hovedavtalen skal det gis 14 dagers varsel ved iverksettelse av permitteringer. Varselet gjelder fra arbeidstidens slutt den dagen det gis.

På bakgrunn av rettspraksis er det lagt til grunn at bedrifter som ikke er bundet av tariffavtaler også er pliktig til å gi ut permitteringsvarsel 14 dager

før permitteringen iverksettes. Varslingsperioden begynner å løpe fra det tidspunkt det kommer frem til arbeidstakeren, jf. alminnelige avtalerettslige bestemmelser. (Avtaleloven).

I varslingsperioden skal man arbeide og følgelig motta lønn som vanlig. Varslingsperioden vil følges av en lønnspliktperiode. Etter denne perioden vil arbeidstaker vanligvis ha krav på dagpenger fra NAV Arbeid, se www.nav.no.

Permitteringsvarselet bør inneholde (punkt 2 til og med 6 skal være med):

- 1) Sted og dato.
- 2) Navn på den permitterte.
- 3) Varsel om permittering fra stilling som ved (bedriftens navn) fra (dato)
- 4) Årsaken til permittering.
- 5) Permitteringsgrad (helt/delvis).
- 6) Permitteringens sannsynlige lengde hvis det er mulig å oppgi. Hvis ikke bør det opplyses om det, og f.eks. at det vil bli innkallet til informasjonsmøte etter en viss periode.
- 7) Oppfordring om å ta kontakt med NAV Arbeid så snart som mulig for å fremme søknad om dagpenger.
- 8) Signatur.

Arbeidstakers plikt til å møte på arbeid igjen

Når angitt permitteringstid er over er arbeidstaker pliktet til å møte på jobb igjen. Når permitteringslengden er ubestemt, vil arbeidstaker i alminnelighet være forpliktet til å møte på arbeidet igjen i løpet av 1-2 dager når arbeidsgiver gir beskjed om det. Det betyr at arbeid i permitteringsperioden må være av midlertidig art og med ubestemt tidsavgrensning.

Avvikling av ferie

Ferie avvikles som normalt og teller ikke med som permitteringstid. Det vil si at ferieloven gjelder også når arbeidstaker er permittert. Innenfor ferielovens bestemmelser kan arbeidstaker pålegges å avvikle ferie i permitteringstiden. Ved avvikling av ferien vil arbeidstaker ha rett på feriepengene opptjent i kalenderår før.

Se også: Ferieloven på lovdata ([\[data/all/nl-19880429-021.html&emne=ferielov*&&\]\(http://data/all/nl-19880429-021.html&emne=ferielov*&&\)\)*](http://www.lovdata.no/cgi-wift/wiftldles?doc=/usr/www/lov-</i></p></div><div data-bbox=)*

Arbeidstakers oppsigelse

Etter at arbeidsgivers lønnsplikt dager er over kan arbeidstaker si opp med 14 dagers varsel, jfr. Arbeidsmiljøloven § 15-3 nr. 9. Oppsigelse gjelder fra dato den er arbeidsgiver i hende. Arbeidstaker må påregne arbeidsplikt hvis det er arbeid i bedriften. Hvis ikke faller arbeidsplikt og lønnsplikt bort. 14 dagers frist gjelder også for delvis permitterte.

Arbeidstaker som allerede har sagt opp sin stilling før permitteringsbehovet oppstod vil normalt bli omfattet av permittering uten lønn som for de øvrige.

Oppsigelse fra arbeidsgiver

Dersom arbeidsgiver sier opp arbeidstaker som er permittert vil arbeidsgivers lønnsplikt inntre for lovbestemt eller avtalt oppsigelsestid.

Arbeidstaker vil normalt ha arbeidsplikt, men hvis det ikke er arbeid i bedriften vil likevel arbeidsgiver ha lønnsplikt. Oppsigelse gjelder fra dato oppsigelsen mottas. Hvis bedriften er bundet av Hovedavtalen mellom LO og NHO, eller andre tariffavtaler kan andre vilkår gjelde.

Kildehenvisning: arbeidstilsynet.no

Hovedavtalen LO-NHO, Kap VIII Permittering

<http://www.lo.no/hovedavtalen1/Del-A/Kap-VIII-Permittering/>

I tillegg til disse generelle reglene, har for vi i Heis avtalen om rullerende permitteringer i vår overenskomst:

§ 2c

Avtale om rullerende permittering og andre permitteringsordninger

(Hovedavtalens kap. IX.)

Ved manglende beskjefthet i den enkelte bedrift er partene enige om at rullerende permittering benyttes dersom det er praktisk mulig og ikke er vesentlig dyrere enn andre permitteringsordninger.

Heiscupen 2008

1. Thyssen
2. HK-service 1
3. Kone 1
4. Norsk Heiskontroll

Bad Boys vant jumbofinalen

Thyssenlaget med vandrepokalen og konferansier Henrik Vasseng

Langesund Damekor sto for kulturen

Av andre prestasjoner har vi Per Arne Salo, pampas, som beste kjemper. Magne Sæther i Thyssen var beste keeper. Toppskårer var Petter Halse, som sikkert fikk hjelp av Kones supportere, som vant prisen for beste publikummere.

Pensjonsranet

– hva ble egentlig resultatet?

av Bjørn Tore Egeberg

Vårens tariffoppgjør begynner å bli gammel historie. Men vi har fått ny tariffavtale om AFP, som ikke lenger er AFP, men en avtalefesta tilleggspensjon. Regjeringa har vedtatt tall for pensjon og regler i forbindelse med avgang fra 62 år (eller seinere). Men hvor mye får vi? Kan vi leve av pensjon? Har vi råd til å gå av ved 62 år?

Vi har sett nærmere på våre glade gutter Ove Opheim (f. 1947), Arve Sørensen (f.1949) og Dag Thoresen (f.1968). Disse er valgt fordi Ove går av etter de gamle reglene (besteårsregelen), Arve er i den første årgangen som kan gå av ved 62 år etter de nye reglene, og Dag vil gå av på et tidspunkt der alle overgangsbestemmelsene er borte. Vi har brukt tall for Oves sannsynlige inntekt fra 1964 til 2008 på alle tre, for at det skal være lett å sammenlikne. Hva kommer de til å motta fra Folketrygden? Slik kommer de ut, dersom alle velger å gå av ved 62 år:

Første år som pensjonist (62 år)

Ove Opheim	249 400,-
Arve Sørensen	248 300,-
Dag Thoresen	221 700,-

Som ivrige lesere har fått med seg er en av de beste tingene med dagens AFP-ordning at de som går av ved 62 får samme pensjon livet ut, som hvis de hadde stått i jobb til 67. Dette ble ytterligere styrket i 2002, da Stortinget vedtok at fra da av skulle pensjonen følge lønnsutviklinga ellers i samfunnet. Pensjonsreformen gjør slutt på dette, pensjonistene må nøye seg med lavere reallønnsutvikling enn den lønnstakerne får.

Dette vil ramme alle pensjonistene. Heller ikke Ove, som går av etter gamle

regler, går fri. Her viser vi at våre tre glade gutter bør leve livet fram til de fyller 67. For deretter blir pensjonen markert lavere, som dere ser av tallene nedenfor. Tallene som kommer her forutsetter at alle tre går av ved 62 år. Pensjonen vil gradvis falle i verdi, så det vi viser her er gjennomsnittstall:

Pensjon fra 67 til 80 år

Ove Opheim	214 400,-
Arve Sørensen	209 000,-
Dag Thoresen	196 800,-

Jeg understreker at dette er hva de tre kommer til å få fra Folketrygden. I tillegg kommer utbetalinger fra OTP og fra andre pensjonsordninger. Vi har tatt en sammenlikning med dagens utmerkede Folketrygd, for å finne ut hvilke kutt våre tre glade gutter må dekke opp med utbetalinger fra OTP og andre ordninger.

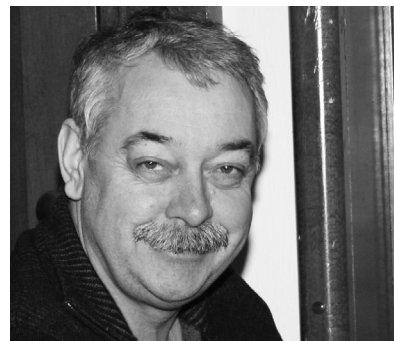
Forskjellen mellom dagens Folketrygd og ny Folketrygd

Ove Opheim	16 700,-
Arve Sørensen	21 600,-
Dag Thoresen	28 500,-

Vart du skremt no? Ikke det? Det er nok sannsynlig at disse tre og alle andre med 45 år i full jobb vil komme relativt greit ut. «Det skal lønne seg å jobbe lenge» er gjennomført, ingen tvil om det. De store taperne, de som virkelig har blitt utsatt for det store pensjonsranet er de som av ulike grunner vil ha under 40 år på god inntekt når status skal gjøres opp.

Hva ligger inne i regnestykket:

- Ove jobba 19 år i andre bransjer før han begynte i Heis.
- Levealderjustering på pensjonene til Dag og Arve. Når de går av ved 62 må pensjonen fordeles over flere år

Ove Opheim

Arve Sørensen

Dag Thoresen

enn hvis de går av ved for eksempel 68.

- Indeksering, det vil si at pensjonen reguleres med 0,75 % mindre enn lønnsveksten hvert år. Jeg regner inn dette som at pensjonen kuttes med ca. 0,75 % hvert år.
- Alle tall er i 2008-kroner.

Hjelpemiddel:

Gunnar Rutles pensjonskalkulator

http://www.utdanningsforbundet.no/UdfTemplates/Page___62473.aspx

Har du ikke arbeid, er det din egen skyld!

Jorun Gulbrandsen

Ebba Wergeland, spesialist i arbeidsmedisin, har fulgt Nav-reformen, og fortalte på Rød sommerleir om bakgrunnen for og konsekvensene av den. Denne teksten bygger på innledninga hennes.

Arbeidslinja er en ideologi, en politisk tenkemåte, som ligger under hele den store Nav-reformen. Den sier at den som søker trygd eller ikke har arbeid, i bunn og grunn er arbeidssky. Det er viljen det står på, når de ikke har arbeid. Men hvis Nav bare plager dem nok, vil de søke arbeid.

Vi hører om mange triste opplevelser hos dem som kommer i kontakt med Nav. Det er ikke Nav-ansatte som plutselig er grepet av en ond ånd. Men det har skjedd noe politisk, som igjen nedfeller seg i hva Nav-ansatte tror de må mene og i hvordan de oppfatter folk de møter, og dette er i konflikt med mye av det som har vært fint med trygdestaten før, sjøl om folk har vært mishandlet av trygdevesenet før også. Det nye som har kommet inn, er arbeidslinja.

Overklassens tenkning

Arbeidslinja er ideologien som ligger bak den store Nav-reformen, som så flott ble kalt en «brukerreform». Det er en overklassetenkning. Åres den som æres bør: Bjarne Håkon Hanssen har nå rømt fra det departementet, men han skal huskes bl.a. for at han satte full fart på arbeidslinja. Og fordi de rødgrønne hadde lovt å gjøre noe med fattigdommen i Norge, skulle sosialhjelpssatsene økes. Men BHH gjør som han vil. Regjeringa gav fem prosent økning av satsene det første året. Det neste året sier BHH at det ikke blir noe mer, heller ikke noe mer neste år. Aftenposten (10.10.07) fortalte: «... inkluderingsminister Bjarne Håkon Hanssen, ... sa tirsdag at han ikke ville ha hevet sosialhjelpen, selv om han hadde hatt flere midler til rådighet. Han sa også nei til økning i budsjettet neste år.»

Og der har du igjen arbeidslinja i et nøtteskall. I stedet for mer penger fikk folk beskjed om å stå opp om morran. Dessuten blir folk møtt med økonomiske straffelser hvis de ikke gjør som Nav sier. Moralen er at folk må plages. Det virker som om det er helt tverrpolitisk enighet på Stortinget om at arbeidslinja er bra.

Nav skal bruke pisken

NOU 2004:13 (8.4.1) – Sitat: «Krav til stønadsmottaker kan for eksempel omfatte plikt til å gi opplysninger, delta i tiltak eller andre typer aktiviteter, være reell og aktiv arbeidssøker. Rettigheter og plikter knyttes ytterligere sammen gjennom mulighet for bruk av sanksjoner (bortfall av ytelse m.v.) overfor stønadsmottakere som av ulike grunner ikke overholder pliktene.»

Kontroll, kontroll

Plikt til opplysninger: Nav er ivrig ute etter å få tak i opplysninger fra legejournalen som din fastlege har skrevet. De har til og med gått inn og henta journaler fra legekantor, fordi de skulle kontrollere at legen ikke drev trygdemisbruk.

Du trues med å miste sykepengene hvis du ikke gir opplysninger om din helse til arbeidsgiver. Dette er en type regel som følger med arbeidslinjetenkinga. Arbeidsgiver står bare og brenner etter å legge forholda til rette for deg, men du går sykmeldt fordi du ikke forteller arbeidsgiver nok om helsa di, så han får lagt arbeidsforholda til rette for deg ...

Arbeidslinja bygger også på en tenkning om at mennesker er veldig enkle: Hvis vi straffes ved å få mindre penger når vi er sykmeldte, utføre eller arbeidsløse, så vil vi komme oss i jobb eller godta velferdskontraktene deres, hvis det gir mer penger. Vi er så enkle som i lærebøkene til økonomene, der man tenker seg at verden er befolket av homo economicus, mennesker som bare styres av ønsket om maksimal egen nytte. Men det er ikke fullt så enkelt i det virkelige livet.

«Arbeidslinja har begrenset verdi»

Arbeidslinja er blitt undersøkt. Spørsmålet var om teorien holdt, – at folk kan skaffe seg arbeid, hvis de bare får litt mindre penger; at det er viljen som mangler, ikke mulighetene.

Professor Ivar Løddemel m.fl. undersøkte 554 langtidsmottakere av sosialhjelp. Bare halvparten av dem hadde fullført grunnskole. Fire av fem hadde dårlig fysisk eller psykisk helse, rusproblemer eller smerter. De hadde dårligere helse enn uføretrygdete. Bare en av fire hadde få eller moderate problemer. Rapportens konklusjon om arbeidslinjas teori var: «Funnene ... tyder på at denne teorien har begrenset verdi overfor dagens langtidsmottakere.» (Funksjonsevnestudien. HiO, rapport 2006.)

En liten firedel

Det var altså bare en liten firedel som ikke hadde store fysiske eller psykiske problemer eller andre typer problemer. Det vil si: 75 prosent av langtidsmottakere av sosialhjelp var først og fremst blitt snytt for det helsetjenestetilbudet vi trodde alle skulle få når de var i vansker.

Funksjonsevnestudien sier: Kanskje den omtalte firedelen har noenlunde overkommelige problemer, kanskje det er dem vi skal satse på å få i vanlig arbeid, mens de andre burde få skikkelig helsetilbud først, og trenger kanskje heller uføretrygd. Og så får vi heller gjøre noe med skoleverket, slik at færre blir skoletapere i framtida. Forsøk å legge til rette for disse 25 prosentene i arbeidslivet, da! Ikke prøv å piske folk som egentlig trenger skikkelig behandling for helseproblemer som går utover kropp og sjel!

Spiller på fordommer

Det skumle med oppleggene er at de spiller på fordommer vi har, om alle dem som går og drar seg. Naboen som ikke går på jobb har ikke gips på beinet, så han er antakelig frisk og arbeidssky. Noe av det første FrP skal gjøre, er å innføre arbeidsplikt. Det har de delvis

Jorun Gulbrandsen, politiker, pedagog, samfunnsdebattant og redaktør for partiavisa Rødt nytt

fått til for sosialhjelpsmottakere. De blir tiltenkt arbeid som andre ikke vil ha, og kanskje ikke en gang vanlig lønn. De skal for eksempel fjerne tagging.

«Jo verre, jo bedre»

Tenkninga som ligger til grunn for arbeidslinja er velkjent for historikere. Det kalles for «prinsippet om lavere attraktivitet», og det er kjent i sosialpolitikken internasjonalt gjennom hundrevis av år. Den blomstrer i perioder, særlig når det i hovedsak er overklassen som fører ordet, og den går ut på at de som ikke har arbeid, alltid må ha det verre enn den aller usleste av dem som har arbeid. På 1800-tallet bygde de tvangsarbeidshus i England, i Norge også, hvor de fattige som ikke hadde arbeid, ble tvunget til å være, og hvor forholda skulle være så jævlig som mulig, for at de skulle komme seg fort i arbeid. Det økte bare dødeligheten blant de fattige. Og det gjør det kanskje nå også.

Lavere enn laveste lønn

Det sosialpolitiske prinsippet om «lavere attraktivitet», går altså ut på at den som får stønad, skal ha det verre enn den arbeideren som har det aller verst. Før var vi i stedet opptatt av at trygda skulle være god nok til å

leve et anstendig liv, om en ikke fikk arbeid. Hvorfor er det så lite protester mot den nye sosialpolitikken? Sjøl Klassekampen var ute på glattisen i sommer, ikke helt i råka, men farlig nær. Fordi avisa bekymret seg over at enslige mødre får mindre penger i full jobb som ufaglært, enn om de er uten arbeid og får trygd. Hva var problemet? At de fikk for mye trygd – eller at ufaglærte jobber for kvinner er vanvittig dårlig betalt? Arbeidslinja sier at det er trygda som er for god. Vi hadde den samme problemstillinga for et år sia. De fant ut at den som var på uføretrygd med fire barn, fikk mer penger enn om hun hadde blitt i jobb i kassa på Rimi. Da var politikere på Stortinget raske med å finne ut at det var ordninga med barnetillegg til uføretrygda som var for god. Lønnsnivået på Rimi var det få som snakka om.

Lansering av arbeidslinja

Omlegginga av sosialpolitikken skjedde på 1980-tallet, og det blir gjerne vist til Attføringsmeldinga fra 1991–92 som det offentlige dokumentet der arbeidslinja først blir lansert. Det betyr at systemforklaringer på arbeidsløshet og ustøting blir forlatt, i stedet kommer moraliserende individforklaringer: Det er viljen det står på.

Først får vi høre om hvordan det var før: «På begynnelsen av 1970-tallet ble økningen i antallet personer som forlot arbeidslivet før de nådde pensjonsalderen forklart med at det skjedde en utstøting fra arbeidslivet ... Deres forholdene hadde blitt lagt til rette, antok man ... at svært mange blant uførepensjonistene ville være istand til å arbeide, og at de aller fleste ønsket å være i arbeid.» (Attføringsmeldinga (St. meld. nr. 39, 1991–92) side 40.)

Så får vi vite at «man» i den seinere tid mener at samfunnet ikke har ansvaret, men individet:

«Mens utstøting som forklaring på økende forbruk av uførepensjon tar utgangspunkt i faktorer utenfor individet og således rammer ufrivillig, har man i den offentlige debatten i den senere tiden vært mer opptatt av individuelle forklaringsfaktorer ...» (Side 41.)

Så «har det vært hevdet» at trygda er for høy:

«I denne sammenheng har det vært hevdet at fordi kompensasjonsnivået i uførepensjonen er såvidt høyt, vil mange med små medisinske plager velge trygd framfor arbeid. Enkelte har

også vært opptatt av at det er lettere å være trygdet sosialt sett idag enn tidligere (mindre stigmatiserende) ... Det har vært påstått at høyt forbruk av uførepensjon har en smitteeffekt. ... Vi har i dag imidlertid lite kunnskap om forholdet mellom holdninger og trygdeforbruk.» (Side 41.)

Hill-Marta Solberg

Det aller mest skumle med arbeidslinja uttrykkes i det Ap-minister Hill-Marta Solberg sa i Velferdsmeldinga i 1995: «Arbeid skal gjøres til førstevalg!» Folk velger altså trygd fordi de ikke vil arbeide. Trygd er førstevalg, men nå skal Ap gjøre arbeid til førstevalg. Eller det de sier nå: «Det skal lønne seg å arbeide.»

Dette er ikke et løfte om lønnpålegg til dem som arbeider, men et varsel om at de som ikke arbeider, skal få det dårligere. Alle veit at det lønner seg å arbeide. Budskapet bak slike slagord er: Vi vet at du kan finne arbeid, bare du får det litt verre. I England har de samme politikk og sier «Work must pay».

Hovedmetoden er å kutte i trygdene, sånn at folk «stimuleres» til å søke jobb.

Tilbakeskritt

I 2004 slo regjeringa sammen arbeidsavdelinga i Administrasjonsdepartementet med Sosialdepartementet. Disse to departementsavdelingene skilte lag i 1948, fordi sosialpolitikken nettopp ikke skulle blandes med arbeidsmarkedspolitikken. Nå brukes sosialpolitikken som en del av arbeidsmarkedspolitikken for å styre folk, slik man gjorde for hundre år sia, da fattigkassa både var sosialkontor, trygdekontor og arbeidskontor – og da folk måtte ta hva som helst av arbeid, også under tariff, ellers fikk de ikke penger.

«Skamprodusent»

Det er flere kritikere av arbeidslinja: «Kjennetegnet ved arbeidslinja i sosialtjenesten er ofte paternalisme, strenge vilkår, sanksjonering, tett oppfølging og overvåking, behovsprøving og målretting. På denne bakgrunnen må vi spørre

om arbeidslinja er en «skamprodusent» som øker sosialhjelpmottakerens helsemessige problemer.» (Professor Espen Dahl, Høgskolen i Oslo 2005.)

«Ledet folkemeningen»

«Av politiske og økonomiske grunner har alle lands myndigheter innenfor OECD-området ledet folkemeningen i retning av et negativt syn på velferdsstaten og de stønadsavhengige.» ... «Det... henger sammen med et paradigmeskifte i økonomisk teori med større vekt på tilbudssiden i arbeidsmarkedet og incitamentsproblemer.» (Professor Knut Halvorsen i en artikkel om holdninger til arbeidsløse i Søkelys på arbeidsmarkedet nr 1, 2005.)

Rattsø: Lavere stønader

Rattsøutvalget laget utredninga som førte til Stortingets vedtak om Navreformen. Det mente det var en hovedoppgave for Nav å sette arbeidslinja ut i livet, og det beskrev den slik:

- Innskrenkning av stønadsnivåene så det gir sterkere incentiver til å skaffe seg og beholde arbeid (making work pay).
- Behovsprøvd framfor generelle stønader.
- Tettere kobling mellom rettigheter og plikter (something for something).
- Tiltak for å øke yrkesaktiv periode.

Alternativ politikk

I stedet for arbeidslinja skal vi legge dette til grunn:

- Arbeid – eller brød. Det betyr: Nok til å leve et fullverdig liv, også for dem som ikke får arbeid.
- Arbeidsløshet er et offentlig ansvar.
- Sosialpolitikk skal gi økonomisk trygghet, ikke brukes til å mobilisere store mengder billig arbeidskraft ved å tvinge folk til å godta underbetalt eller dårlig arbeid.
- Sysselsettingspolitikk og sosialpolitikk må skilles, slik Norge gjorde etter krigen.
- Sikring mot inntektstap skal gi folk nødvendig trygghet til å si nei takk til dårlige arbeidsvilkår.

Hva kan gjøres?

Det er mye motstand mot Nav-reformen både blant de som søker hjelp og blant ansatte. Det er faglig motstand mot arbeidslinja. Følg opp sykmeldte medlemmers/arbeidskameraters rettigheter. Tillitsvalgte kan bli med på «dialogmøter». Arbeidsmiljøloven gir sykmeldte ett års vern mot oppsigelse. Loven sier også at den som er blitt syk, skal forsøkes attført til samme jobb, i alle fall samme bedrift. Og den sier at arbeidsgiver sjelden eller aldri har rett til helseopplysninger om sine ansatte. Alt dette blir «glemt» i dialogmøtene.

- En person kan la seg representere av en annen, en fullmektig (forvaltningsloven § 12).
- Foreninger/forbund må bry seg når medlemmene får problemer med Nav.
- Fagbevegelsen og funksjonshemmedes organisasjoner kan stille felles sosialpolitiske krav.
- Nav-ansatte (og alle andre) må kollektivt gå mot arbeidslinjas budskap om at det er arbeidsviljen hos trygdesøkeren det står på, ikke arbeidsevnen eller arbeidsmulighetene.
- Forsvar retten til «arbeid eller brød» og det menneskesynet som gjaldt før arbeidslinja: de aller fleste gjør hva de kan for å være i arbeid. Problemet er et arbeidsmarked som velger og vraker, og som stiller større krav enn mange klarer.

Et annet menneskesyn ...

«Arbeidsmarkedspolitikken må ha som prinsipielt utgangspunkt at alle vil – eller ved tilfredsstillende tilrettelegging og oppfølging vil kunne – ønske å delta i arbeidslivet, og at den enkelte ikke i utgangspunktet vil foretrekke en tilværelse som mer eller mindre passiv stønadsmottaker.» (Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO) sin høringsuttalelse til Rattsø-utvalget om Nav.)

Nav-reformen

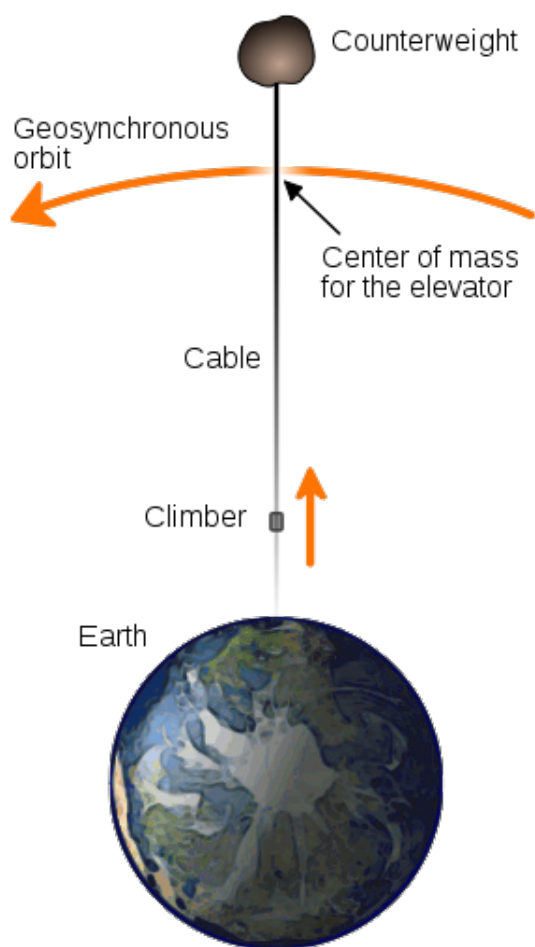
Trygdekontoret, arbeidskontoret og til dels sosialkontoret er slått sammen til ett Nav-kontor. Nav var opprinnelig en forkortelse for Ny arbeids- og velferdsetat, men nå er det et regulært navn på giganten.

Romheis

Dan Terje Rønning

Det har lenge vært snakket om å bygge en heis som man kan benytte for å komme seg ut i verdensrommet. Det vil gjøre det mulig i større skala å sende turister ut i rommet. Det vil være tryggere enn å sende romskip ut, og det vil gjøre romfart billigere på sikt enn det er med dagens løsninger.

Den Russiske rompioneren Konstantin Tsiolkovskij foreslo allerede i 1895 å bygge noe som lignet en romheis. Ideen ble første gang presentert i et vitenskaplig tidsskrift i Russland i 1960,

og NASA la i 1999 romheis til som en sannsynlig oppgave i det 3. årtusen. Kanskje betyr dette at vi får se romheis i vår levetid, selv om mange, godt voksne mennesker, bedyrer på diverse diskusjonsforum på nettet at det har vært snakk om romheis siden de var små guttunger.

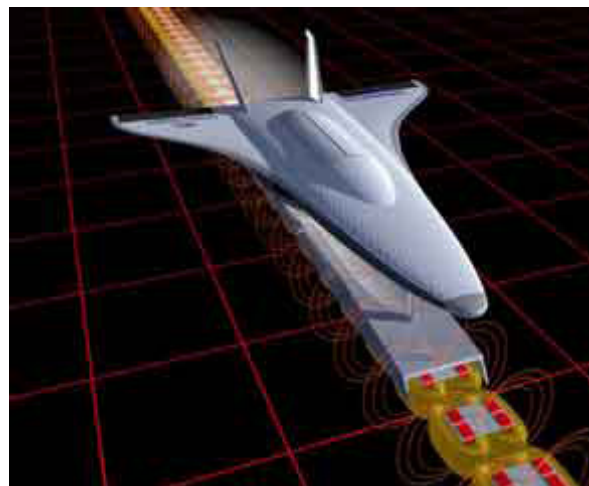
Det kan jo ikke være så vanskelig å få til dette? Både Russland, Japan, USA og europeiske ESA (European Space Agency) har alle romheis som mål, og med alle disse kloke hoder og økonomiske muskler så skal man kunne tro at dette kan være like rundt hjørnet. Noen har sagt at det kan skje allerede om ti år, og Japan er villige til å bruke noe slikt som 10 milliarder dollar for at dette skal kunne bli virkelighet. Japan arrangerte til og med en konferanse i november der detaljerte planer for en slik romheis skulle være klare.

Hva gjenstår egentlig for å kunne gjennomføre en romheis?

Man trenger bare å finne opp et stoff som er fire ganger sterkere enn dagens karbon / nanofibre. En millimeter tykk tråd av dette kan løfte 60 tonn. Men selv om man klarer å lage dette fire ganger sterkere, så vil det kanskje ikke bli billig nok. Et annet problem vil være å holde føringene og wirene rette. Man er her avhengig av en motvekt langt der ute i rommet. Alternativt kan man feste heisen til en romstasjon langt der ute, og sende denne i bane rundt jorda. Man kan la heisen drives av rakettmotorer eller batterier. Plankekjøring, siden de nesten har klart å lage biler med batteriteknologi som kan ta deg helt fra Oslo til Sandefjord før du må lade igjen.

For servicemontøren sin del så vil ikke romheis by på store problemer. Det er

kun en dør som skal justeres og det er kun øverste og nederste stopp man trenger å bry seg med. Et problem ville selvsagt være hvordan man skal komme til maskinrommet i toppen når heisen står? Wireskift ville muligens blitt litt slitsomt, da det ved 2:1 oppheng ville gått med ca 72.000 km med wire. Det ville også gått med vanvittige mengder med føringsolje. Reisetiden fra bakken til geostasjonær bane (36.000km) vil være en uke. Her har man muligheten til å gjøre gode penger dersom man skulle være så heldig å få dette på vakta.

Denne illustrasjonen fra NASA viser muligheten av å la romheisens transportsystemer gå på magnetiske skinner for å unngå slitasjen som vanlige hjul eller styresko gir. Men dette løser jo ikke problemet som oppstår med meteoritter, satellitter og fly som flyr rundt oppe i verdensrommet, og på himmelen. For deg som synes ideen om romheis er interessant, så finnes det utall av bidrag på internett. Det finnes også eksepsjonelt detaljerte og fantasifulle planer for hvordan dette skal la seg gjennomføre, så det er faktisk ikke utenkelig at vi kan få oppleve romheis i vår levetid. Kanskje noe å satse på for bedriftene nå når markedet for nybygg stagnerer?

Aktiviteter i Oslo

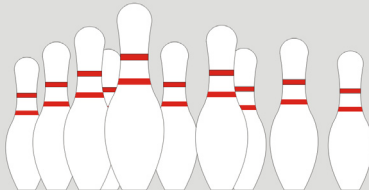

Det vil bli startet paintball-lag for alle ansatte i heisbedrifter. Målet med å spille paintball er å ha det morsomt, sosialt og stille lag. Om det vises nok interesse vil vi prøve å reise på turnering, arrangeringer med overnatting og kanskje t.o.m. en paintball-turnering for heisbedrifter.

For mer info kontakt:
Sondre tlf: 415 632 39
E-post: sondre_trial@hotmail.com

Bowling

og sosialt samvær for
HMF-pensjonister
hver mandag
kl. 11.00

på Veitvetsenteret i Oslo
Spørsmål?

Kontakt Jan, tlf: 64 93 24 81

Aktiviteter i Østfold

SVØMMING

hver torsdag kl. 19.00
for HMF-medlemmer

Kongstenhallen
i Fredrikstad

Svømming, badstue,
prat og kaffe i kantine

Ved spørsmål:
Hans Henrik Staaf 951 91 553

INNEBANDY

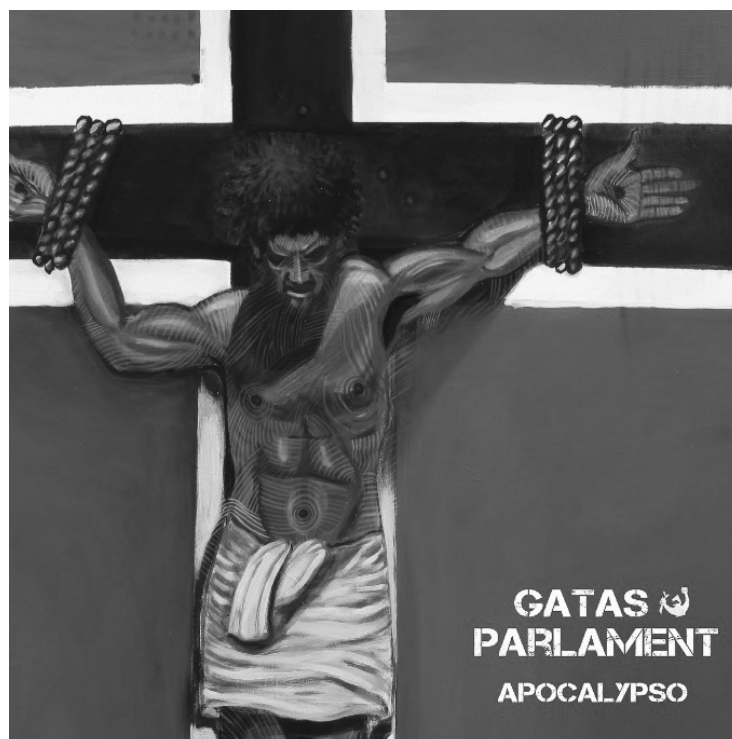
hver onsdag kl. 15.30
for HMF-medlemmer

Kråkerøy
Ungdomsskole
- Fredrikstad

Ta med
innebandykølle

Ved spørsmål:
Hans Henrik Staaf 951 91 553

fra SJAKTA

Navn: Per-Arne Jensen Salo

Klubb: Kone

Bosted: Oslo

Stilling: Heismontør

Verv: Studieleder HMF

Alder: 56 år

Per-Arne Jensen Salo er en aktiv mann. Med vervet som studieleder i foreninga er han en av hovedpersonene bak HMF skolen. Når han ikke er å finne på verken foreningas lokaler i Oslo eller i sjakta, så befinner han seg mest sannsynlig på en idrettsarena. Heismontøren har fått noen ord med Petter`n.

Av Tor Erik Lundberg

Hvor lenge har du jobbet i Kone?

Jeg ble ansatt i 1986, og jeg hadde min første arbeidsdag på Kone den første arbeidsdagen på nyåret i 1987.

Har du jobbet andre steder før du begynte i Kone?

Ja, med en del «strøjobber» et års tid før jeg fikk lyst til å starte i lære og gå på yrkesskole med elektro som fag. Jeg fikk jobb på Sønnico i Oslo, men der utnytta de lærlinga med dårlig betaling og masse arbeid som ikke hadde med elektriker jobb å gjøre, så jeg slutta etter ca. ¾ år og fikk lærlingplass i et firma som het EGA a/s, senere National Elektro, ABB og nå YIT. Der fikk jeg gjort mye variert arbeid. I tida etter at jeg hadde tatt fagprøven var jeg på noen tradisjonelle elektrikerjobber før jeg reiste på kraftanlegg, hvor jeg jobbet både med lavspenning og høyspenningsanlegg, og senere skipsarbeid på båt og oljeplattformer i Nordsjøen i slutten av 70 åra. Jeg var ansatt der helt til jeg begynte i Kone.

Reportasjen heter fra sjakta, får du selv mulighet til å jobbe i sjakta?

Ja, mulighetene er alltid der, så lenge det er jobb å gjøre, men jeg har prioritert å få være med i fagforeningsarbeidet i foreninga. Og det har gjort at det blir mindre tid i sjakta, men mulig er det alltid. Menner at det er fornuftig og nødvendig for

tillitsvalgte å jobbe i lag med folka som velger en, ellers blir det store sjanser for å fjerne seg fra virkeligheten til gruppa man representerer. Mener også at det er viktig å ha en aktiv fagforening og en fagbevegelse som er med å sette dagsorden i vår egen bransje og samfunnet ellers. Jeg er opptatt av at samfunnet vårt ikke må overlates til «finanseksperter» og politiske partier som støtter disse, og siden jeg tror det går veldig galt om vi arbeidsfolk ikke er med og bestemmer, så må vi også være aktive utenfor sjakta i tillegg. Så nå prioriterer jeg sjøl å jobbe 3 dager fast i uka på anlegg.

Er du på montasje eller service?

Montasje, selvfølgelig. Vi på anlegg overlater servicen til den eldre «garden», hvor man er mye mindre utsatt for trekk og kulde i sjakta. Og på denne måten kan erfaringen deres komme kunden til gode, og når vi på anlegg hjelper til med å utføre skikkelige faglige kvalitetsheiser blir det bare «rå bra»! Men jeg ser problemet nå med at de yngre ikke har mer variert arbeid, og at mange eldre går av og vi ikke har påfyll fra bunn. Så mitt tidligere standpunkt på service og montasjearbeid, bør endres til at de yngre må få mye mer variert arbeid enn de har i dag, eller jobbe på service over bestemte perioder.

Hvilke verv har du hatt i klubb og forening?

I klubben har jeg vært styremedlem, verneombud, hovedverneombud, klubbleder og studieleder. Og i foreninga har jeg hatt verv som styremedlem, nestleder, leder, studieleder og verneleder.

Hva er det som engasjerer deg mest i klubb og foreningsarbeid?

Per dags dato så er studiearbeidet og skoloring av medlemmene prioritering nr.1.

Når ble du engasjert i tillitsmannsarbeid første gang?

Jeg var «klubbformann» for lærlinga på EGA a/s, tror det var i 1973, for året før var jeg aktivist i Nei til EF bevegelsen (EU), så dette var nok det som vakte interessen, og ble starten. Og selvfølgelig det at kollektivet som jeg møtte i lag med arbeidskameratene var i tråd med de jeg hadde fra et aktivt idrettsliv. Vi stod sammen i kampen for å bedre forholda og lage avtaler for alle, mot noen som ikke ønska det slik, som regel arbeidsgivera, men også politiske myndigheter som støtta kapitalistenes kamp i forsøk på å undergrave våre kollektive mål.

Hva tror du blir de største utfordringene til foreninga i tiden fremover?

Å få opp øya til folk, så de ser at dagens kapitalistiske «system» ikke holder mål for at folk flest i framtida skal ha det bra. Vi har opplevd kapitalens internasjonale solidaritet, med undertrykking og utbytting av folk i bl.a. byggebransje, for at noen rike skal bli enda rikere, finanskrisen i USA, kriger for å tilegne seg rikdommer osv. Dette systemet innebærer også at arbeidsfolk ved fagbevegelse fratas makt til å bestemme, for det truer deres egne interesser og system. Og at politikerne bifaller dette ved å henvise til EU og EØS avtalene gjør at vi som medlemmer i en fagbevegelse bør ta utfordringene med å samarbeide med andre i fagbevegelsen for å slå tilbake Tjenestedirektivet og diskutere annen avtale enn EØS. At partiet Frp er på fremmarsj er også en utfordring vi bør diskutere, dette partiet går i fremste rekke for å frata fagbevegelse makt, og støtter den politikken som har ført til den finanspolitiske situasjonen vi nå er oppe i. Disse overordna politiske utfordringene tror jeg vi er nødt til å diskutere samtidig som vi må få til interne saker konkret til heis, som avtaler om variert arbeid og forholda på byggeplasser etc.

Hva tror du om utviklinga i forhold til sosial dumping og angrep på fagbrevet vårt?

Dette vil jeg ikke tru så mye om, men heller diskutere gjennom aktive studiesirkler for å forberede oss på de angrepene som kan komme fremover. Vi har merket arbeidsgivernes holdninger og ønsker ved innleiesituasjonen igjennom hele det siste året, vi har også opplevd myndighetenes holdninger, vi vet at vi må slåss for å bevare de avtaler vi har, så...her må vi bare stå på videre.

Er du samfunnsengasjert på andre måter enn gjennom fagforeningsarbeid?

Ja, mye gjennom idrett, og mindre med partipolitiske saker de siste åra. Noen vil nok hevde fraværende på den politiske siden, men for meg er både idretten og fagbevegelsen under sterkt politisk press, nærmest i samme båt, og av den årsak oppfatter jeg at dette også er politikk. Vi er trua av det samme systemet.

Har du en god historie?

Nei, den blir av en eller annen årsak for lang å skrive. Møt opp på HMF skolen så tar vi`n der!

Hva bedriver du tiden med når du ikke er skur heis eller driver med foreningsarbeid?

Bygger hus (husker ikke når jeg starta, men skal være ferdig til vår`n hvert år), er ellers stort sett i ishaller eller på fotballbaner på kvelder og i helgene.

Verv i Heismontørenes Fagforening per 02.12.08

Styret

Verv	Periode	Navn	Telefon privat	Mobiltlf	E-post
Leder	08-10	Rune Larsen	67 56 1452	951 91 555	rune.larsen@heis.no
Nestleder	07-09	Espen Milli	21 92 13 02	902 07 501	espen.milli@chello.no
Nestleder	08-10	Dag Thoresen	69 30 83 44	971 80 520	dag.thoresen@broadpark.no
Sekretær	08-09	Vidar Holm	63 879 793	970 62 663	vidar.holm@heis.no
Nestleder/studieleder	07-09	Per Arne Jensen Salo	22 68 99 47	918 53 408	per.arne.salo@heis.no
Kasserer	07-09	Michael Berggren		481 00 112	kasserer@heis.no
1. styremedlem	08-09	Tore Hansen	56 14 05 67	915 95 397	tore.69@hotmail.com
2. styremedlem	08-10	Edmund Berget		930 45 646	eddie_kick_ass@hotmail.com
3. styremedlem	08-10	Jan Refsnes	51 66 78 04	918 72 686	janrefsn@online.no
4. styremedlem		Tor Moen	35 53 67 03	909 16 330	tor.moen@heis.no
5.styremedlem		Roar Enerly		916 34 682	roar.enerly@heis.no
6.styremedlem		Thomas Skoglund		922 30 888	thomas.skoglund@otisklubben.no
7.styremedlem		Odd Jacobsen		959 86 195	odjaco2@online.no

Ungdomsgruppe

Lærlingerepresentant	08-10	Sondre Stuve		415 63 239	sondre_trial@hotmail.com
8.styremedlem	08-10	David R. Andersen		480 06 131	david.andersen@heis.no
9.styremedlem	08-09	Daniel Nyborg		918 80 354	daniel_nyborg@hotmail.com
10.styremedlem	08-10	Vidar Nordtvedt		907 45 270	radivvidar@hotmail.com
11.styremedlem	08-09	Steffen Yttervik		932 21 959	steffen@teamstac.no
12.styremedlem	08-10	Dan Terje Rønning		905 77 667	mail@danterje.com
13.styremedlem	08-09	Kristoffer Warhuus		934 93 801	kriwar@hotmail.com

Andre oppgaver

Medl.reg.	–	Kjell Berntzen	22 28 3760	905 51 422	kjell.berntzen@heis.no
Akkordkontrollør	07 - 09	Ole William Pedersen		900 32 478	
HMS-ansvarlig	07 - 09	Gaute Finstad	72 83 41 75	915 12 935	hms@heis.no
Lærlingansvarlig	07 - 09	David R. Andersen		480 06 131	david.andersen@heis.no
Redaktør/nettansvar	07 - 09	Geir Eigil Løkke	22 75 00 85	908 77 082	geir.lokke@heis.no
Sekretær		Bjørn Tore Egeberg			bjorn.tore@heis.no
Landsstyreprerentant		Terje Skog		908 77 069	terje@elogit.no

Avdelinger

Bergen	07 - 09	Tore Hansen	56 14 05 67	915 95 397	tore.69@hotmail.com
Drammen	08 - 10	Tommy Hansen		911 14 906	tommy_husaberg@hotmail.com
Hedmark/Oppland	07 - 09	Lasse Aga	62 53 57 70	901 51 334	laga@broadpark.no
Kristiansand	07 - 09	Vidar Johanson			
Møre og Romsdal	08 - 10	Erlend Andberg		911 51 662	erlend.a@hotmail.com
Nord-Norge	06 - 08	Jan Wahlgren		951 91 583	jab-wa@online.no
Oslo	08 - 10	Rune Larsen	67 561 452	951 91 555	rune.larsen@heis.no
Stavanger	07 - 09	Jan Refsnes	51 667 804	918 72 686	janrefsn@online.no
Trondheim	07 - 09	Edmund Berget og Vidar Nordtvedt			trondheim@heis.no
Vestfold/Telemark	07 - 09	Terje Haugen		917 46 885	terje.haugen@c2i.net
Østfold	07 - 09	Tor Erik Lundberg		951 91 560	toreri@online.no

Klubber

Otis	Hovedtill.	Thomas Skoglund		922 30 888	thomas.skoglund@otisklubben.no
Otis	Oslo	Tommy Rønning		901 11 690	tommy.ronning@otisklubben.no
Euroheis	Oslo	Frøde Stokke	22 29 10 90	975 61 580	eirstokk@online.no
Kone	Norge	Roar Enerly		916 34 682	roar.enerly@heis.no
Melbye	Oslo	Steffen Yttervik		932 21 959	steffen@teamstac.no
Reber Schindler	Hovedtill.	Tor Moen	35 53 67 03	909 16 330	tor.moen@heis.no
Reber Schindler	Oslo	Ove Opheim	67 90 07 76	906 14 238	oveoph@online.no
Stahl	Oslo	Espen Milli	21 92 13 02	902 07 501	espen.milli@chello.no
Stahl	Bergen	Tore Hansen	56 14 05 67	915 95 397	tore.69@hotmail.com
Thyssen	Oslo	Odd Jacobsen		959 86 195	odjaco2@online.no
Ribe	Oslo	Bjørn Gundersen		957 98 987	bjorn.gundersen@heis.no
HK Service	Bergen	Kenneth Andberg		959 86 255	kenneth.andberg@hjemme.no
Ing Stein Knutsen	Bergen	Yngve Larsen		992 56 725	ynlgar@online.no
Heis-Tek	Bergen				
Heis-Tek	Oslo	Christian Østby		951 91 554	christian_oestby@hotmail.com
Heis-Tek	Tromsø	Tore Olsen		900 30 576	toreolsen74@yahoo.com
Uniheis	Oslo	Eivind Søreide Solsvik		982 30 870	eivind@uniheis.no
Norheis	Oslo	Truls Karoliussen		906 07 431	truls@norheis.no
Access		Øystein Jevnaker		476 00 227	oeyjevna@frisurf.no

Avdeling

Avdeling	Adresse	Tlf.kontor	Telefaks	E-post
Oslo	Schweigaardsgt 34 f, 0191 Oslo	22 17 45 50	22 17 45 53	heis@heis.no
Bergen	Kalfarv. 71, 5018 Bergen	55 368766	55 36 55 77	bergen@heis.no
Trondheim	Postboks 9254,7424 Trondheim	72 848390	72 84 83 90	trondheim@heis.no
Stavanger	Lagårdsvei 124, 4011 Stavanger	51 840460		janrefsn@online.no
Kone	c/o HMF			koneklubben@heis.no
Thyssen	c/o HMF			tke.klubb@thyssenkrupp.no